

STATISZTIKAI MÓDSZERTANI FÜZETEK

AZ EU-SILC MÓDSZERTANA

(A jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó nemzetközi adatfelvétel)

Budapest, 2008

© KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, 2008

ISSN 0231-0554

ISBN 978-963-235-226-8

Felelős szerkesztő:

Lakatos Judit főosztályvezető

További információ:

Salamin Pálné

telefon: 345-6334

e-mail : palne.salamin@ksh.hu

Internet: [http: // www.ksh.hu](http://www.ksh.hu)

E-mail: informacioszolgalat@ksh.hu

345-6789 (telefon)

345-6788 (fax)

Tartalom

Bevezetés.....	5
1. Jogi alapok, előzmények	5
2. Részletes módszertan	6
2.1. Általános jellemzők.....	6
2.2. Célsokaság, definíciók	8
2.3. Az adatfelvétel változói.....	11
2.3.1. Elsődleges célváltozók	11
2.3.2. Másodlagos célváltozók (éves modulok)	14
2.4. Mintavétel.....	14
2.4.1. Mintakiválasztás, követelmények	14
2.4.2. Mintanagyság	15
2.4.3. A mintavétel hazai gyakorlata.....	17
2.5. Súlyozás, keresztmetszeti súlyok	20
2.6. Az adatfelvétel végrehajtása, terepmunka, a válaszadó személyek meghatározása.....	21
2.6.1. Az adatfelvétel végrehajtása, terepmunka.....	21
2.6.2. Az adatfelvétel időzítése	22
2.6.3. Az adatfelvétel során válaszadó személyek meghatározása	22
2.7. Követési szabályok.....	23
2.7.1. A mintaszemélyek követése	24
2.7.2. A követés megszervezése.....	27
2.8. Imputálás	28
2.8.1. Hiányzó adatok az EU-SILC-ben.....	28
2.8.2. EU-SILC célváltozóinak imputálása	30
2.8.3. Az imputálási eljárással kapcsolatos elvárások.....	30
2.9. Jövedelemadatok	31
2.9.1. Éves jövedelem	31
2.9.2. Az EU-SILC jövedelmi változói	32
2.10. Az adatátadás határideje, az elküldendő adatállományok	33
Keresztmetszeti adatok:.....	33
2.10.2. Longitudinális adatok	34
2.10.3. Az elküldendő adatállomány	35
MELLÉKLETEK.....	39
1. sz. melléklet: Alapvető mutatók (laekeni indikátorok)	40
2. sz. melléklet Az Európai Parlament és a Tanács 1177/2003/EK rendelete	45

Bevezetés

Az EU-SILC felvétel (Statistics on Income and Living Conditions) a nemzetközi szinten összehasonlítható statisztikák referenciaforrása, melyeket elsősorban a társadalmi kirekesztéssel és befogadással kapcsolatos strukturális indikátorok alapjaként az Európai Bizottság éves társadalmi jelentésében publikálnak.

Kétféle adatot eredményez:

- keresztmetszeti (időszakra vagy meghatározott időpontra vonatkozó), valamint
- longitudinális adatokat, melyek az egyének szintjén négyéves időtartamon keresztül mérik a változásokat.

Prioritása az összehasonlítható, aktuális, magas színvonalú keresztmetszeti adatoknak van. A longitudinális adatokra vonatkozó mintanagyság és ebből eredően a jövedelmekre és egyéb tényezőkre vonatkozó információ jóval korlátozottabb. Elsősorban a tartós szegénység és kirekesztettség előfordulási arányát és ennek alakulását vizsgálja a népesség néhány alcsoportjában.

A keresztmetszeti felvételt 2005-től kezdődően évente a társadalmi kirekesztődés egy-egy speciális kérdéskörét vizsgáló modul egészíti ki.

1. Jogi alapok, előzmények

Az EU-SILC bevezetéséről 2000 júniusában határoztak az uniós tagállamok társadalomstatisztikai elnökei. A Bizottság 2001 decemberében hagyta jóvá a feladattal megbízott munkacsoport és az Eurostat által közösen készített keretszabályozási törvénytervezetet, amit azután első olvasatban az Európai Parlament (EP) kisebb változtatásokkal 2003 márciusában fogadott el. A közös álláspontot a Tanács 2003 márciusában egyhangúlag jóváhagyta, 2003 májusában pedig az EP is elfogadta. A Tanács és az EP 2003. június 16-án írta alá a keretszabályozást, ami azután 2003. július 3-án jelent meg a Hivatalos Közlönyben (Official Journal).

Ezzel párhuzamosan az Eurostat és a tagállamok kialakították a technikai feltételeket, így öt, a keretszabályozás végrehajtását szolgáló bizottsági rendeletet (Commission Regulation, CR) dolgoztak ki („Mintavételi és követési szabályok”, „Definíciók”, „Elsődleges célváltozók listája”, „Terepmunka és imputációs eljárások”, „Minőségi jelentések”). Az első négy bizottsági rendeletet 2003 augusztusában fogadta el a Statisztikai Programbizottság, és 2003. november 7-én tették közzé a Hivatalos Közlönyben. A minőségjelentésekről szóló bizottsági rendelet 2004. január 9-én jelent meg a Hivatalos Közlönyben. Ezenkívül évente kiadásra kerül egy bizottsági rendelet a másodlagos célváltozók listájáról.

Az EU-SILC projekt 2003-ban önkéntes megállapodás („gentlemen’s agreement”) alapján indult hat tagországban (Belgium, Dánia, Görögország, Írország, Luxemburg és Ausztria) és Norvégiában.

Az Európai Parlament és az Európai Tanács keretszabályozása szerinti EU-SILC felmérés bevezetési időpontja tizenkét tagállam, továbbá Észtország, Norvégia és Izland esetében 2004, míg Németország, Hollandia, az Egyesült Királyság és tíz új tagállam derogációt kapott 2005-ig, azzal a feltétellel, hogy a 2004-es évről összehasonlítható adatokat szolgáltatnak azokhoz a közös keresztmetszeti EU-indikátorokhoz, melyeket az Európai Tanács 2003. január 1. előtt a nyitott koordináció keretében fogadott el.

Az EU-SILC felvételt megelőzően a tagállamokban 1994–2001 között az Európai háztartási panel (ECHP) képezte az elsődleges adatforrást. A felvétel 8 évre tervezett tisztapanel felvé-

telként működött. A hosszú követési idő miatt olyan mértékű volt a panelkopás, hogy a felvétel az eredeti elképzeléssel ellentétben már 2001-re megszűnt, ugyanakkor a csatlakozni szándékozó országok nemzetközileg összehasonlítható adataira is szükség volt. 2001-ben átmeneti megoldásként az Európai Unió Bizottságának laekeni ülése megállapodott abban, hogy a 18 közös statisztikai indikátort az EU-SILC felvétel bevezetéséig nemzeti forrásból biztosítják a különböző európai országokban. Erre a célra a legtöbb ország a Háztartási költségvetési felvétel (HKF) adatait használta fel, ahol a jövedelemfogalom meghatározásakor az 1980/2003. számú bizottsági rendeletet kellett alkalmazni. A 2003-ban gentlemen's agreement alapján induló EU-SILC felvétel később bizottsági felhatalmazás alapján rendeletileg szabályozottá vált, és fokozatosan az összes tagállamra kiterjedt. Az újonnan csatlakozott 10 tagállam első keresztszeti mikroadatállománya 2005-től áll rendelkezésre, a többi azóta csatlakozott (Bulgária, Románia) és a jelölt országok (Horvátország, Törökország), továbbá Svájc esetében a bevezetés folyamatosan történik. A SILC felvétel egyik főbb célja a jövedelmi típusú laekeni indikátorok biztosítása (a laekeni indikátorok megadása a mellékletben.)

2. Részletes módszertan

2.1. Általános jellemzők

A SILC felvétel kialakításánál messzemenően támaszkodtak az előző panelfelvétel (EHP) jó és rossz tapasztalataira. Mivel panelfelvétel esetén a feldolgozás, ellenőrzés és maga az a tény, hogy minimum két időszak adatait kell közölni, rendkívüli módon megnöveli a felvétel végrehajtása és az adatok rendelkezésre állása közötti időt, új megoldást kellett keresni. Éppen ezért az EU-SILC felvétel esetében a keresztszeti és longitudinális adatokra vonatkozóan más-más publikálási határidők kerültek kialakításra. Ily módon a keresztszeti és a paneladatok forrása különböző is lehet. Ennek ellenére azon tagországok részére, amelyek új felvételt indítottak EU-SILC elnevezéssel, azt ajánlotta az Eurostat, hogy a felvétel ne csak a keresztszeti, hanem a paneladatok biztosítására is legyen alkalmas, mivel az integrált tervezés költségkímélőbb.

Az integrált mintavételi módszer fő jellegzetessége, hogy a keresztszeti és longitudinális adatok alapvetően ugyanabból a megfigyelt mintából készülnek, és így elkerülhetők a felesleges ismételt megkérdezések, amelyek a teljesen különálló keresztszeti és longitudinális felvételeket jellemzik.

A panel kialakításánál az EHP tapasztalatai alapján a követési időt 8-ról 4 évre csökkentették és rotációs panel kialakítását javasolták. A rotációs panel használata minden évben egy-egy új mintaszegmens bekapcsolását teszi lehetővé.

Az EU-SILC felvételben tehát a keresztszeti adatok felvétele egyúttal longitudinális adatokat is biztosít. Természetesen minden ország számára adott a lehetőség, hogy külön-külön adatforrásból (kivéve a követéssel kapcsolatos ismérveket) szolgáltatassa a két adattípust. A mikroadatok származhatnak:

- két vagy több nemzeti adatforrásból (felvétel és/vagy regiszter),
- egy vagy több meglévő nemzeti adatforrásból, amelyet vagy kombinálnak az új felvétellel, vagy nem,
- egy új, harmonizált felvételtől, amely megfelel minden EU-SILC követelménynek.

Az EU-SILC keresztmetszeti adatai

A keresztmetszeti adatok adott időpontra vagy meghatározott időszakra vonatkozó jövedelmi, szegénységi, társadalmi kirekesztési és az életkörülményekre vonatkozó más ismérvek. A keresztmetszeti adatok rotációs mintából vagy más keresztmetszeti adatfelvételtől, illetve tiszta panelvizsgálatból nyerhetők (feltéve, hogy ez a keresztmetszeti adatok reprezentativitását biztosítja). Az adatok kombinálhatók nyilvántartásból származó információkkal is.

Az EU-SILC longitudinális adatai

Bizonyos időszakban – meghatározott időközönként – megfigyelt, az egyének szintjén bekövetkező változásokra vonatkoznak. Az EU-SILC longitudinális részében négyéves megfigyelési időszakon át követik az egyének életében bekövetkező változásokat.

A longitudinális adatok a jövedelemmel kapcsolatos információkra, a munkaerő-piaci és társadalmi kirekesztődésre, valamint néhány kritikus minőségi, nem pénzügyi jellegű ismérvre korlátozódnak. Ezek a népesség egyes alcsoportjaiban jelen lévő tartós szegénységet és a társadalmi kirekesztődés kiterjedését és annak dinamikáját tükrözik. A longitudinális részben a mintanagyság kisebb a keresztmetszetinél.

A longitudinális adatok származhatnak rotációs mintán végrehajtott keresztmetszeti felvételtől, amelynek során a már kiválasztott egyéneket követik nyomon. (Magyarországon ez utóbbi a gyakorlat, azaz azonos mintán kérdezzük a keresztmetszeti és a longitudinális adatokat.)

Mivel az EU-SILC felvétel esetében elsődleges a trendek, az időbeli változás mérése, ennek a célnak az egyes évek mintái közötti nagymértékű átfedés felel meg. Ez utóbbinak azonban gyakorlati korlátja van, ezért az a döntés született, hogy 4 éves rotációt alakítanak ki, ahol a két egymást követő minta átfedése 75%. Ez a módszer lehetővé teszi, hogy az EU-SILC biztosítsa a társadalmi kohéziós mutatók egyik legfontosabbikának, a „tartós szegénységi kockázatnak” a kiszámítását. (Ez a mutató azon személyek százalékos arányát fejezi ki, akik a rendelkezésre álló ekvivalens jövedelem 60%-nál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban éltek a felvétel referenciaévében és az előző három év közül legalább két évben. Így az első évben kiválasztott személyeket legalább négy évig követni kell, vagyis a panel időtartamának minimálisan négy évet kell átfognia. A fenti okból az Eurostat rotációs mintavételt javasol négy almintával vagy részmintával.)

Bármelyik év mintája négy részmintából áll, amelyek 1–4 évig szerepelnek a felvételben. Minden évben az előző évi részminták egyike kiesik, és egy új kerül be helyette. Az első és a második év mintája között az átfedés 75%, az első és a harmadik évi között 50%, ami 25%-ra csökken az első és a negyedik év között. Az EU-SILC szempontjából egy ilyen típusú „lineáris” rotáció a legmegfelelőbb, amennyiben a fő cél a változások évről évre történő követése.

Az induló panel (rotációs minta) kialakítása

Először kiválasztásra kerül a háztartások keresztmetszeti reprezentatív mintája, mely négy almintára van osztva. Ezek mindegyike reprezentálja a teljes sokaságot, és szerkezetében hasonlít a teljes mintához (1. ábra.). Az első almintát tisztán keresztmetszeti, és csak egyszer kerül kikérdezésre. A második almintát válaszadói két évig vesznek részt a panelben, a harmadiké három évig, a negyediké pedig négy évig. A második évtől minden évben egy új négyéves panel indul, ettől kezdve a mintába bekerült személyek négy évig maradnak a felvétel-

ben. Minden egyes évben a minta négy almintából áll, amelyek együtt alkotják a keresztmetszeti mintát. Az első évben mindig újonnan kiválasztott a teljes minta, az összes további évben csak egy újonnan kiválasztott almintát van, viszont a második évben három almintát (panel) a második évében jár, a harmadik évben egy kétéves és két hároméves, a rákövetkező években egy kétéves, egy hároméves és egy négyéves (utolsó alkalommal adatszolgáltató) panel van.

1.ábra Mintaszerkezet 2005–2009

2005	2006	2007	2008	2009
1				
2	2			
3	3	3		
4	4	4	4	
	5	5	5	5
		6	6	6
			7	7
				8

Megjegyzés: Az azonos mintákat azonos számmal jelöltük.

2.2. Célsokaság, definíciók

Az EU-SILC felvétel referenciasokaságát a tagországokban az adatgyűjtés időpontjában fellelhető magánháztartások és azok tagjai alkotják. A kollektív háztartásokban és az intézetekben élők nem részei a célsokaságnak.

(Az EU-SILC vizsgálatnál kihagyhatók az országok azon kisméretű területi egységei, ahol az adott ország lakosságának kevesebb mint 2 százaléka él. Magyarország esetében ilyen terület nincs.)

A célsokaság meghatározásához szükséges definíciók:

Magánháztartás: egyedül élő személy vagy olyan személyek csoportja, akik együtt laknak egy lakásban és megosztják a költségeket, beleértve a létfenntartási költségek közösen történő fedezését.

A költségek megosztásán mind a kiadásból való részesülést (pl. gyerekek, jövedelem nélküli személyek), mind az annak forrásaihoz való hozzájárulást értjük. Ha lakásban élők a kiadásokat nem osztják meg, akkor az illető személy(ek) külön háztartást képez(nek) ugyanazon a lakcímen.

Egy személyt akkor tekintünk helyben lakó háztartástagnak, ha a felvétel előtti hat hónap nagy részében a háztartásban alszik.

Háztartástagnak tekinthetők azok, akik a háztartás költségein közösen osztoznak, továbbá

- általában helyben lakó, más taggal rokonságban lévő személyek;
- általában helyben lakó, más taggal rokonságban nem lévő személyek;
- helyben lakó bérlők, albérlők, és jelenleg nincs máshol magán lakcímük, vagy a valódi vagy tervezett tartózkodás idejük hat hónap vagy több;
- látogatók, és jelenleg nincs máshol magánlakcímük, vagy a valódi vagy tervezett tar-

tózkodási idejük hat hónap vagy több;

- bentlakó háztartási alkalmazottak, gyerekfelügyelők, és jelenleg nincs máshol magánlakcímük, vagy a valódi vagy tervezett tartózkodási idejük hat hónap vagy több;
- általában helyben lakó, de időlegesen (szabadság, utazás, munka, tanulás vagy hasonló okból) távol levő személyek, és jelenleg nincs máshol magánlakcímük és a valódi vagy tervezett tartózkodási idejük hat hónapnál kevesebb;
- a háztartás tagjainak máshol tanuló gyermekei, és jelenleg nincs máshol magánlakcímük, valamely háztartástag házastársa/élettársa vagy gyermeke, és szoros kapcsolatot tartanak fenn a háztartással, és az adott lakcímet tekintik fő tartózkodási helyüknek;
- hosszú időszakokra távol levő személyek, akiket szoros kapcsolat fűz a háztartáshoz: otthonuktól távol dolgozó személyek, és jelenleg nincs máshol magánlakcímük, valamely háztartástag házastársa/élettársa vagy gyermeke, és szoros kapcsolatot tart fenn a háztartással, és az adott lakcímet tekintik fő tartózkodási helyüknek;
- időlegesen távol (kórházban, idősek otthonában, kollégiumban vagy más intézményben) lévő személyek, akiket szoros kapcsolat fűz a háztartáshoz;
- azt a személyt, aki határozatlan időre vagy azzal a szándékkal költözik be egy háztartásba, hogy hat hónapig vagy tovább marad, háztartástagnak tekintik még akkor is, ha nem is lakik a háztartásban hat hónapja, ezen idő nagy részét egy másik lakhelyen töltötte;
- ha a háztartásból időlegesen távol lévő háztartástag másik magánlakásban tartózkodik, akkor a távollét időtartama határozza meg, hogy melyik háztartás tagjának számít, kivéve azokat a háztartástagokat, akiket nagyon szoros kapcsolat fűz a háztartáshoz, őket a háztartás tagjának tekintik a távollét időtartamától függetlenül is, feltéve, ha más magánháztartásnak nem tagjai.

Nem tekinthetők az eredeti háztartás tagjának a továbbiakban:

- azok a személyek, akik új háztartást alapítanak, vagy létező háztartáshoz csatlakoznak, őket az új helyen kell háztartástagként figyelembe venni;
- azok az elköltöző személyek, akik hat hónapig vagy tovább szándékoznak az új lakhelyen maradni.

Kollektív háztartás: nem intézményi kollektív lakhely, mint pl. kollégium, bentlakásos oktatási létesítmény vagy más lakóhely, amelyen több mint öt személy osztozik, és ahol a háztartási kiadásokat nem osztják meg. (Ide tartozik, ha az ötnél több albérlő lakik egy helyen.)

Intézmény: öregek otthona, egészségügyi intézmények, vallási intézmények (kolostorok, zárdák), javító- és büntetés-végrehajtási intézetek. Ezeket az intézményeket a kollektív háztartásoktól alapvetően az különbözteti meg, hogy itt a bentlakók nem tartoznak egyéni felelősséggel a háztartás fenntartásáért. Bizonyos esetekben az öregek otthona e szabály alapján kollektív háztartásnak tekinthető.

Az EU-SILC longitudinális felvételének célsokasága

Az EU-SILC longitudinális vizsgálatának is – ideális esetben – minden hullámban az aktuális célsokaságot kellene reprezentálnia, azaz az adott ország területén magánháztartásban lakó személyeket. (A kollektív háztartásokban és intézményekben élők itt sem tartoznak a célsokaságba.) Minden panel az induló minta kiválasztásával kezdődik, amely reprezentálja a célsokaságot a kiválasztás időpontjában, éppen úgy, mint a keresztmetszeti felvétel esetében.

A meghatározott követési szabályok következtében azonban előfordulhat, hogy a longitudinális minta nem mindig reprezentálja pontosan az aktuális „keresztmetszeti” célsokaságot.

Induló minta

Háztartásokat és személyeket tartalmazó minta, az EU-SILC vizsgálatba való kiválasztásakor.

Mintaháztartás

Legalább egy mintaszemélyt tartalmazó háztartás. A mintaháztartást részletes adatok összegyűjtése vagy összeállítása céljából vonják be az EU-SILC-be, ha legalább egy, a 16. életévét betöltött mintaszemély él ott.

Teljes háztartás

A mintaháztartás akkor tekinthető teljesnek, ha megmarad egy háztartásnak, tehát nem képződik belőle pluszháztartás és/vagy nem tűnik el. Az összetételében azonban lehetnek változások az előző hullámhoz képest, az alábbi okokból: halálesetek, születések, háztartás tagjai kiköltöznek vagy együttlakó elhagyja a háztartást, személyek beköltöznek.

Induló/szétvált háztartás

A mintaháztartás akkor tekinthető „szétváltnak”, ha azok a mintaszemélyek, akik az x. hullámban a háztartás tagjai voltak, az x+1. hullámban egyenél több magánháztartásban élnek a vizsgálatba bevont ország területén.

A felbomlás során létrejövő háztartások közül egyet (és csakis egyet) „induló” háztartásként definiálunk, míg a többi „szétvált” háztartás. Az „induló” és a „szétvált” háztartás között az alábbiak szerint lehet különbséget tenni:

Ha van olyan az x. hullámban megkérdezett mintaszemély, aki még ugyanazon a címen lakik, mint az előző hullámban, akkor az ő háztartása lesz az „induló” háztartás. Az elköltözött mintaszemélyek egy vagy több „szétvált” háztartást alkotnak.

Ha nincs ilyen mintaszemély, akkor annak a mintaszemélynek a háztartása lesz az „induló” háztartás, akinek az előző hullámban a legalacsonyabb volt a személyi sorszáma. Ha ez a személy már nem él vagy nem a vizsgálatba bevont ország területén lévő magánháztartásban él, akkor annak a mintaszemélynek a háztartását tekintjük „induló” háztartásnak, akinek a jelenlegi hullámban a legalacsonyabb a személyi sorszáma.

Egyesülő háztartás

Olyan mintaszemélyek, akik az előző felmérésben különböző mintaháztartásokhoz tartoztak, együtt új háztartást alakítanak.

Mintaszemélyek, a mintaszemélyek kora

Az induló mintában szereplő háztartások olyan tagjainak összessége vagy részhalmaza, akik egy bizonyos korhatárt elértek. Egy négyéves panel esetében ez a korhatár nem lehet magasabb, mint a 14. életév. Lakcím- vagy háztartásmintákat alkalmazó, négyéves panelt használó országoknál az induló mintában szereplő valamennyi, a háztartásban élő, 14. életévét betöltött személy mintaszemélynek tekintendő. Személyi mintát alkalmazó, négyéves panelt használó országoknál ez háztartásonként legalább egy ilyen személy kiválasztását jelenti. Hosszabb panel esetében a fenti korhatár minimum alacsonyabb. A nyolc évet meghaladó panel esetében az induló mintában szereplő összes korcsoport mintaszemélynek minősül, és a mintaszemélyként szereplő nőknek a vizsgálat ideje alatt született gyermekét/gyermekeit is szerepeltetni kell a mintaszemélyek között.

A 16. életévét betöltött háztartástag

Azok az országok, ahol háztartások vagy lakóegységek alkotják a mintasokaságot, minden – a jövedelmi referencia-időszak végére 16. életévét betöltött – személyt személyesen megkérdeznek.

Együttlakók (nem mintaszemélyek)

A mintaháztartásnak a fentiekben mintaszemélyként meghatározottakon kívüli aktuális tagjai.

Korábbi háztartástag

Korábbi háztartástagnak azt a személyt tekintjük, aki bár a jövedelem referencia-időszak alatt legalább három hónapig lakott a háztartásban, de jelenleg nem tagja a háztartásnak, és az előző hullámban sem vették nyilvántartásba mint az adott háztartás tagját. A korábbi háztartás-tag-kategória csak az EU-SILC longitudinális részében értelmezett.

Kiválasztott válaszadó

Amennyiben a jövedelemre vonatkozó információk személyi szinten adminisztratív nyilvántartásokból állnak rendelkezésre és nem háztartásokat, hanem személyeket választanak ki reprezentatív mintavétellel, akkor a háztartás valamelyik 16 éves vagy idősebb tagja lesz az ún. „kiválasztott válaszadó”. Ez esetben nem a háztartás összes felnőtt tagjától, hanem csak a kiválasztott válaszadótól kell a munkaerő-piaci helyzetre, az egészségi állapotra, az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférésre vonatkozó egyéni szintű, részletes információkat megkérdezni.

2.3. Az adatfelvétel változói

AZ EU-SILC vizsgálatnál két típusú célváltozót kell megkülönböztetni, az elsődleges célváltozókat, illetve a másodlagos célváltozókat.

2.3.1. Elsődleges célváltozók

Az EU-SILC vizsgálat négy típusú változót tartalmaz:

- (i) háztartási szintű változók,
- (ii) a háztartás méretére, összetételére és a háztartás tagjainak fő jellemzőire vonatkozó változók,
- (iii) jövedelmi és egyéb olyan összetettebb változók, amelyeket „alapváltozóknak” nevezünk (iskolázottsági, fő és kiegészítő munkával kapcsolatos információk), amelyeket a személyi szinten mérünk, de összesítve háztartási szintű változók képzésére szolgálnak,
- (iv) személyes szinten gyűjtött és elemzett változók, a „részletes változók” (egészségi állapot, egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés, részletes foglalkoztatottsági adatok, a gazdasági aktivitás változásának) vizsgálata a referenciaév során.

Az (i) és (ii) típusú változókhoz a háztartás összes tagját magában foglaló háztartási mintára van szükség. Az (i) és (ii) típusú adatokat háztartásonként egy megfelelően kiválasztott válaszadótól kell begyűjteni, az (i)-t a háztartási kérdőívben, az (ii)-t pedig a háztartástagok listájából. Alternatív megoldásként ezen adatok egy része vagy egésze regiszterekből és más adminisztratív forrásokból is beszerezhetők.

A (iii) típusú adatokat, amelyek főleg – de nem kizárólag – részletes háztartási és személyi jövedelmi adatok, közvetlenül minden, a mintába bekerülő személytől gyűjteni kell. A legtöbb országban, vagyis az ún. „adatfelvételi országokban”, ezeket a jövedelmi változókat a mintába kerülő háztartások összes 16 év feletti felnőtt tagjának személyes megkérdezése útján kell gyűjteni. Ez a kikérdezés általában összekapcsolható a (iv) típusú adatok (részletes változók) gyűjtésével, mivel az is közvetlenül a személyek szintjén történik.

Ezzel ellentétben a „regisztert alkalmazó országokban” a (iii) típusú változókat regiszterekből és más adminisztratív forrásokból szerzik be, ami szükségtelenné teszi a mintában szereplő háztartások minden (16 év fölötti felnőtt) tagjának a megkérdezését.

A (iv) típusú változókat általában minden országban közvetlen személyes megkérdezés útján kell összegyűjteni. Ezek az adatok túl összetettek vagy túlságosan személyes jellegűek ahhoz, hogy más családtagoktól kérdezzük meg őket, ugyanakkor nem találhatók meg regiszterekben vagy más adminisztratív adatforrásokban sem. Az „adatfelvételeket végző országokban” ez a megkérdezés általában kombinálható a (iii) típusú adatokéval, mivel mindkét adatkör a mintába kerülő háztartások összes 16 éves és idősebb tagjára vonatkozik.

Az EU- SILC felvételben szereplő változókra vonatkozóan alapkövetelmény, hogy a részletes adatokat ugyanazon a mintán (vagy annak almintáján). kell gyűjteni, mint a jövedelmi adatokat. E feltétel a keresztmetszeti és a longitudinális adatokra külön-külön is vonatkozik.

Ezt az alábbi összefüggés írja le:

(a) $CS \subseteq CI$	ahol: CI = keresztmetszeti jövedelemkomponensek (beleértve az alapváltozókat), CS = részletes keresztmetszeti komponensek,
(b) $LS \subseteq LI$	LI = longitudinális jövedelemkomponensek (beleértve az alapváltozókat), LS = részletes longitudinális komponensek.

Az elsődleges célváltozók (amelyek 16 éves és idősebb személyekre vonatkoznak) az alábbi tárgyköröket ölelik fel:

Háztartási szint:

ALAPADATOK	Háztartási alapjellemzők, beleértve a lakóhely településeinek urbanizációs fokát
JÖVEDELEM	A háztartás összjövedelme (bruttó és nettó) A bruttó jövedelem összetevői háztartási szinten
TÁRSADALMI KIREKESZTÉS	Lakással és nem lakással kapcsolatos hátralek Nem anyagi jellegű háztartási szegénységi indikátorok, beleértve a megélhetési nehézségeket, az eladósodottság fokát és az alapvető szükségletek kényszerű hiányát Fizikai és társadalmi környezet
MUNKAERŐ-PIACI ADATOK	Gyermekekről történő gondoskodás
LAKÁSHELYZET	A lakás típusa, a lakhatás jogcíme és a lakáskörülmények A lakás komfortfokozata A lakhatás költségei

Személyi szint:

ALAPADATOK	Személyi alapadatok
	Demográfiai adatok
ISKOLAI VÉGZETTSÉG	Iskolai végzettség, beleértve a legmagasabb befejezett iskolai végzettséget
MUNKAERŐ-PIACI ADATOK	A jelenlegi gazdasági aktivitásra, főfoglalkozásra vonatkozó alapvető munkaerő-piaci információk (munkanélküliek esetén a legutolsó főfoglalkozására vonatkozóan)
	A jövedelmi referencia-időszak alatti aktivitási státusz
	Ledolgozott összes órák száma (beleértve a másod-/harmadik stb. állásban ledolgozott órákat is)
	Részletes foglalkozási jellemzők
	Aktivitási történet
EGÉSZSÉG	Aktivitási naptár
	Egészségi állapot (beleértve a krónikus betegségeket)
JÖVEDELEM	Egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés
	Bruttó személyes jövedelem összesen és ennek összetevői személyi szinten

Az integrált mintát alkalmazó országoknál a keresztmetszeti és a longitudinális résznél is mindkét típusú (háztartási és személyi) változó használatos.

A felvétel mintavételi, elemzési és adatgyűjtési egységei

Mintavételi egység		Elemzési egység	Adatgyűjtési egység	
kiválasztott	képzett		adatfelvételt végrehajtó ország	külső adatforrást (regisztert) használó ország
Cím	<i>Háztartás</i>	(i) háztartás	háztartási válaszadó (HR)	regiszterek +HR
vagy Háztartás		(ii) a háztartás minden tagja	háztartási válaszadó+	regiszterek +HR
vagy Személy (16 +)		(iii) háztartási és személyi jövedelem és alapváltók	személyes megkérdezés (minden 16 év fölötti tag)	regiszterek (a háztartás minden 16 év fölötti tagja)
		(iv): részletes változók		
		a háztartás minden 16 év fölötti tagja	személyes megkérdezés++	
		<i>Kiválasztott válaszadó</i>		személyes megkérdezés

+ kombinálva az (i) háztartás kikérdezésével,

++ kombinálva a (iii) személyek kikérdezésével.

Az EU-SILC keretében minden ország keresztmetszeti és longitudinális adatokat is szolgáltat a „jövedelmi és alapváltozókra” és a „részletes változókra”. Ezek kombinációja négy alapvető adatbázist eredményez:

- (CI) keresztmetszeti jövedelmi komponensek (beleértve az alapváltozókat),
- (CS) részletes keresztmetszeti komponensek,
- (LI) longitudinális jövedelmi komponensek (beleértve az alapváltozókat),
- (LS) részletes longitudinális komponensek

Az EU-SILC felvételénél az az alapfeltétel, hogy a részletes adatokat ugyanazon a mintán kell gyűjteni, mint a jövedelemadatokat, a keresztmetszeti és a longitudinális állományok esetében egyaránt.

2.3.2. Másodlagos célváltozók (éves modulok)

A keresztmetszeti és longitudinális felvételek évenkénti rendszeres adatkörén kívül az uniós igényeknek megfelelően az Eurostat által rögzített program szerinti témakörökben eseti adatgyűjtést végeznek, ezek az úgynevezett másodlagos célterületek vagy másként az éves modulok. A másodlagos célváltozók csak keresztmetszeti felvétel részei.

Eddig a következő témakörökre vonatkozóan került sor ilyen adatgyűjtésre:

2005: a szegénység generációk közötti átörökítése,
2006: a társadalmi beilleszkedés,
2007: lakáskörülmények,
2008: túlzott eladósodás/ pénzügyi kirekesztés,
2009: nem pénzügyi szegénység.

2.4. Mintavétel

2.4.1. Mintakiválasztás, követelmények

A mintavételi és követési szabályokról szóló bizottsági rendelet szerint a minta kiválasztása az alábbi követelmények alapján történik:

1. Az EU-SILC minden összetevője – a keresztmetszeti és longitudinális adatok egyaránt (akár felvétel-, akár regiszteralapú a vizsgálat) – az ország területén magánháztartásokban élőkből képzett országosan reprezentatív véletlen mintából származik, tekintet nélkül az illetők nyelvére, nemzetiségére vagy az országban tartózkodás jogcímére. Minden magánháztartás és az azokban élő minden 16 éves és a fölötti személy kiválasztható a mintába.
2. Véletlenül alapuló reprezentatív mintát kell kialakítani mind a háztartásokról (melyek a mintavétel, adatgyűjtés és adatelemzés alapegységei), mind a célsokaság személyeiről.
3. A mintavételi keretnek és a minta kiválasztási módszerének biztosítania kell, hogy a célsokaságban minden személy és háztartás előre *meghatározott*, 0-tól eltérő kiválasztási valószínűséget kapjon.

2.4.2. Mintanagyság

A vizsgált változók és a becslésbe bevont paraméterek jellegétől függően ugyanazon relatív pontosság eléréséhez más-más effektív mintanagyság szükséges. Az EU-SILC felvétel országokénti és az Európai Unió egészére vonatkozóan megállapított effektív minimális mintaméretét a vizsgálat fő célját jelentő országos szegénységi arány becslésének elvárt megbízhatósága szerint határozták meg. Ezt a mintanagyságot a háztartási kiválasztást alkalmazó országoknál az I. sz. táblázat adatai tartalmazzák, ahol a 1. és a 2. oszlop adatai a háztartások, a 3. és 4. oszlop adatai a benne élő 16 éves és idősebb személyek minimális számát adja meg. Az 1. és a 3. oszlop a keresztmetszeti, a 2. és 4. oszlop pedig a két egymást követő évben paneladatokat szolgáltató (longitudinális) minta elemszámát mutatja.

A longitudinális minta nagysága bármely egymást követő két év esetében azoknak az első évben sikeresen megkérdezett háztartásoknak a számát jelenti, amelyekben a háztartás minden 16 éves, illetve idősebb tagját, vagy legalább ezek többségét mindkét évben sikeresen kikérdezték.

A keresztmetszeti adatoknál a tervezett legkisebb hatékony mintaméret az egész EU-ban 121 000 háztartás (illetve összesen 127 000, Izlandot és Norvégiát is beleszámítva). Az európai uniós minta országok közötti eloszlása két különböző cél kompromisszumos érvényesítésének eredménye: nemcsak az egyes országok, hanem az unió egészét jellemző adatok lehető legjobb minőségét kellett biztosítani. A longitudinális adatokkal szembeni követelmények kevésbé szigorúak, itt a megfelelő mintaméret körülbelül 90 000 háztartás (illetve 95 000, Izlandot és Norvégiát is beszámítva).

Azon országokban, ahol háztartások helyett személyeket választanak ki („kiválasztott válaszadók”), a legkisebb megfelelő mintaméret a II. táblázatban leírtak szerint alakul.

A megfelelő mintanagyság meghatározása egyszerű véletlen mintavétel alapján történt, amitől a szegénységi arányra vonatkozó mintavételi hiba (ún. design effect) 1,0-val egyenlő. A tényleges minimális mintanagyságnak annyival kell nagyobbak lennie, amennyivel a mintavételi hiba (design effect) meghaladja az 1-et, és ezenkívül kompenzálnia kell a nem válaszolást is. Ezenfelül a mintanagyság a ténylegesen válaszoló háztartások számát jelenti, vagyis azokat, amelyekre és amelyek minden tagjára az összes vagy majdnem az összes információ beérkezett.

1. táblázat A legkisebb effektív mintanagyság, ha az ország háztartási, illetve lakcím mintát alkalmaz

	Háztartások száma		Megkérdezendő 16 éves és idősebb személyek száma	
	keresztmetszeti	longitudinális	keresztmetszeti	longitudinális
	1	2	3	4
EU-tagállam				
Belgium	4750	3500	8750	6500
Csehország	4750	3500	10 000	7500
Dánia	4250	3250	7250	5500
Németország	8250	6000	14 500	10500
Észtország	3500	2750	7750	5750
Görögország	4750	3500	10 000	7250
Spanyolország	6500	5000	16 000	12 250
Franciaország	7250	5500	13 500	10 250
Írország	3750	2750	8000	6000
Olaszország	7250	5500	15 500	11 750
Ciprus	3250	2500	7500	5500
Lettország	3750	2750	8500	6500
Litvánia	4000	3000	9000	6750
Luxemburg	3250	2500	6500	5000
Magyarország	4750	3500	10 250	7750
Málta	3000	2250	7000	5250
Hollandia	5000	3750	8750	6500
Ausztria	4500	3250	8750	6250
Lengyelország	6000	4500	15 000	11 250
Portugália	4500	3250	10 500	7500
Szlovénia	3750	2750	9000	6750
Szlovákia	4250	3250	11 000	8250
Finnország	4000	3000	6750	5000
Svédország	4500	3500	7500	5750
Egyesült Királyság	7500	5750	13 750	10 500
EU-tagállamok összesen	121000	90750	251 000	187 750
Izland	2250	1700	3750	2800
Norvégia	3750	2750	6250	4650
Mindösszesen	127000	95200	261 000	195 200

2. táblázat A legkisebb effektív mintaméret, ha az ország személyi kiválasztást alkalmaz

	Háztartások és kiválasztott vá- laszadók		16 éves és idősebb személyek	
	keresztmetszeti	longitudinális	keresztmetszeti	longitudinális
	1	2	3	4
EU-tagállam				
Belgium	6500	5000	12000	9250
Csehország	7500	5750	15750	12250
Dánia	5500	4250	9500	7250
Németország	11000	8000	19250	14000
Észtország	5750	4500	12750	9500
Görögország	7500	5500	15750	11500
Spanyolország	12000	9250	29500	22750
Franciaország	10250	7750	19000	14500
Írország	6000	4500	12750	9750
Olaszország	11750	8750	25000	18750
Ciprus	5750	4250	13250	9250
Lettország	6500	5000	14750	11750
Litvánia	6750	5000	15250	11250
Luxemburg	5000	3750	10000	7500
Magyarország	7750	5750	16750	12750
Málta	5250	4000	12250	9250
Hollandia	6500	5000	11500	8750
Ausztria	6500	4750	12750	9250
Lengyelország	11250	8500	28250	21250
Portugália	8000	5750	18750	13250
Szlovénia	6750	5000	16250	12250
Szlovákia	8250	6250	21250	15750
Finnország	5000	3750	8500	6250
Svédország	5750	4500	9500	7500
Egyesült Királyság	10250	8000	18750	14500
EU-tagállamok összesen	189000	142500	399000	300000
Izland	3000	2000	5000	3250
Norvégia	4750	3500	8000	6000
Mindösszesen	196750	344750	412000	309250

A személyi mintát használó országoknak a 14 és 15 éves korú népességből egy külön mintát kell létrehozniuk.

2.4.3. A mintavétel hazai gyakorlata

A bizottsági rendelet Magyarországra vonatkozóan a minimális effektív mintanagyságot 4750-ben határozta meg. Ez azt jelenti, hogy amennyiben Magyarország egyszerű véletlen mintakiválasztást alkalmaz, akkor a megvalósult minta nagyságának 4750-nek kell lennie. Ekkora minta mellett biztosítható bizonyos becslő mutatók kellően alacsony szórása.

Mivel a magyarországi gyakorlat nem az egyszerű véletlen mintakiválasztás, számolni kell azzal, hogy az alkalmazott mintavételi és kiválasztási terv ugyanolyan mintaelemszám mellett pontatlanabb becslést eredményez, mint az egyszerű véletlen minta. Ez a mintavételi hatás (design effect), amelyet úgy kalkulálnak, hogy veszik a vizsgált mutató szórásnégyzetét az alkalmazott és az egyszerű véletlen mintavétel esetén, és a kettő hányadosa a mintavételi hatás. Magyarország esetében a $deft^2 \approx 1,53$, ami évente 7291-es megvalósult mintaelemszámot tételez fel.

Az első év után a második, harmadik és negyedik évben az első évi megvalósult elemszám 87, 78 és 70%-a a várható megvalósulás, figyelembe véve a panelkopást.

A 7291-es mintanagyság 2005-ben a négy rotációs csoport között nem egyenletesen lett szétosztva, hiszen felesleges lett volna ugyanannyi elemszámot adni annak a csoportnak, amely az első év után kiesik, mint annak, amelyik tervezetten négy évig marad a mintában. Az x_1 , x_2 , x_3 és x_4 az első év tervezett megvalósult mintanagyságát jelzi az egy, két, három és négy évig bennmaradó rotációs csoportban. Az $x_1 + x_2 + x_3 + x_4 = 7291$ egyenletnek teljesülnie kell. Ezt tükrözik az 1. ábra adatai. Feltételezve, hogy a 2005-öt követő minden új évben x_4 db megvalósult új mintaelemet hozunk a mintába, a felvétel első négy évében a rotációs csoportok a tervezett elemszám tekintetében az alábbi képet mutatják (a táblázat oszlopaiban egy adott rotációs csoport elemszámai szerepelnek):

2. ábra

Év	A rotációs csoportok elemszámai az adott évben						Össze- sen	
0. év	x_1	x_2	x_3	x_4			7291	
1. év		1521	1701	1899	2176		7291	
2. év			1525	1697	1893	2176	7291	
3. év				1524	1697	1893	2176	7291

Az egy, két, három, négy évig bennmaradó rotációs csoportok nagysága tehát az alábbi:

$$x_1 = 1412,$$

$$x_2 = 1748,$$

$$x_3 = 1955,$$

$$x_4 = 2176.$$

A minta allokációja során a 7291-es megvalósulni tervezett mintaelemszámot a mintavételi tervnek megfelelően a rétegek (települések) között azok lakásszámával arányosan kell szétosztani. Így alakul ki településenként a megvalósulni tervezett mintanagyság, amit az első hullám várható megfűszülésének függvényében növeltek meg, és így adódott a kiválasztandó címek száma. A korrekció egy szorzótényező alkalmazásával történt, mely Budapestet illetően 2,5, a megyeszékhelyekre és megyei jogú városokra nézve 2,2, egyéb településeket tekint-

ve 1,6-os volt. Ez határozta meg, hogy településenként hány címet kell kiválasztani: 2005-ben összesen 13 975-et, 2006-ban 9 767-et, 2007-ben 10 056-ot, 2008-ban pedig 10 410-et.

A településenkénti kiválasztandó mintaelemszámot a négy rotációs csoport között x_1 , x_2 , x_3 és x_4 arányában osztották el azért, hogy a mintában a tényleges megvalósulás a tervezett szerint alakuljon.

A kiválasztott rotációs csoportok nagysága

Megnevezés	2005	2006	2007	2008
Rotációs csoport 1	2 702	-	-	-
Rotációs csoport 2	3 344	1 697	-	-
Rotációs csoport 3	3 731	1 863	1 686	-
Rotációs csoport 4	4 198	2 077	1 892	1 717
Rotációs csoport 5	-	4 130	2 628	1 927
Rotációs csoport 6	-	-	3 850	2 663
Rotációs csoport 7	-	-	-	4 103
Teljes mintanagyság	13 975	9 767	10 056	10 410

Mintavételi keret

Az EU-SILC felvétel magyar adaptációjánál alkalmazott többlépcsős mintavétel során a sokaság elemeit először nem átfedő almintákra osztották, amelyeket elsődleges mintavételi egységeknek hívnak (Primary Sampling Units – PSU). E mintavételi egységekből valószínűségi mintát vettek (első lépcső a mintavételben). Minden egyes kiválasztott mintavételi egységben megismétlik az előző eljárást, vagyis almintákra osztják, amelyeket másodlagos mintavételi egységeknek hívnak (Secondary Sampling Units – SSU), és ezek mindegyikéből mintát vesznek (második lépcső a mintavételben). Majd a legutolsó mintavételi fázis mintavételi egységei lesznek a háztartások.

2005-ben a mintavételi terv a 2005-ös mikrocenzus magánháztartási részén, illetve annak jövedelmi almintáján alapult. A SILC-felvételt, beleértve a nem jövedelmi kérdéseket is, a jövedelmi felvétel egy részén (almintáján) hajtották végre.

Rétegzés

A mikrocenzus rétegzése/rétegei meghatározták a SILC-minta rétegzésének módját is, azért is, mert a bevezetés évében, 2005-ben a SILC a jövedelemfelvételnek – a mikrocenzus almintájának – a kiegészítő felvétele volt. 2006-tól kezdődően a SILC-mintát már csak a mikrocenzus nem intézményi részéből választották ki. A mikrocenzusmintát, amely a census továbbvezetett változata, úgy alakították ki, hogy az ország 176 választókerületére vonatkozóan a demográfiai indikátorok megbízható becslését biztosítsa.

Mindegyik választókerületből 2 százalékos reprezentatív lakásminta került kiválasztásra, amely önsúlyozó, azaz a mintában ugyanazok a súlyarányok érvényesülnek, mint a választókerületekben. Itt a kalibrálás előtt minden egységhez azonosan 50 értékű mintasúly tartozik. A választókerületek a kb. 24 000-es lakásállomány arányos mintáját tartalmazzák. Néhány választókerület városokból, illetve Budapest keruleteiből áll, a többi választókerületet több kisebb település alkotja. Az egyes választókerületek mintája rétegzett minta, a rétegeképző ismérv a település lakásszámban mért nagysága. A réteghatárok választókerületenként függetlenek egymástól. Az egy településből vagy településrészről álló rétegben egy lépcsőben történő a címek kiválasztása (ez a PSU elsődleges mintavételi egység) A több települést tartal-

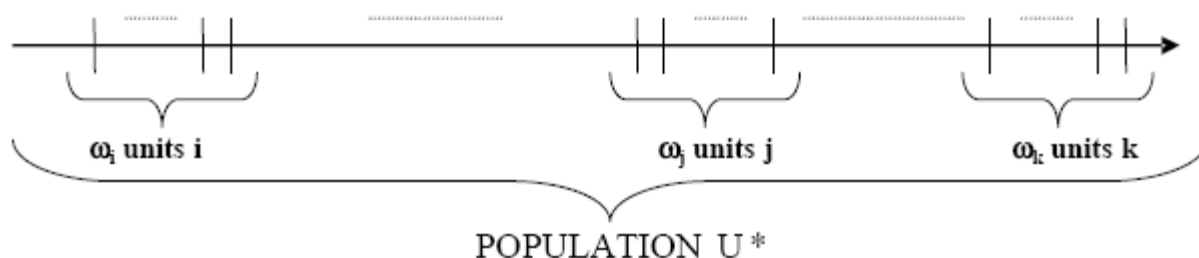
mazó rétegben 1 települést választották ki, a település nagyságával arányos valószínűséggel. A kiválasztott településeken a címeket a szisztematikus kiválasztás előtt a településrész jellege szerint sorba rendezték. A mintanagyság 83 132.

A mikrocenzus mintájában 806 település volt (Budapest kerületeit önálló településként számolva), 839 mintavételi rétegben, amit az EU-SILC felvételnél 370-re vontak össze, s ezekben az összevont rétegekben csak egy települést választottak ki elsőleges mintavételi egységként.

Összességében a VÉKA mintája 2005-ben 13 625 címet tartalmazott, 403 mintavételi rétegben és 370 településen. A rétegzés egyik ismérve területi jellegű (alapja a választókerület), a másik ismérve a település nagysága. A minta jellegzetessége, hogy a több települést tartalmazó rétegből 1 település került a mintába. A címek kiválasztása szisztematikus volt.

2.5. Súlyozás, keresztmetszeti súlyok

A mintasúlyok ismeretlen sokasági jellemzőknek mintából gyűjtött információk alapján történő becslésére szolgálnak. A becslési probléma szokásos szemléltetéséhez át kell tekinteni egy olyan, az y_i megfigyelésekre és a mintasúlyokra épülő U^* sokaság-modellt, ami jó közelítése az U célsokaságnak:

Az U^* sokaságot az összes i mintaelem w_i multiplicitással alkotja, az i egység a célsokaság w_i egységét „képviselet”. Az ismeretlen sokasági jellemzőket, mint pl. az y vizsgált ismérve Y értékösszegét, az y_i megfigyelt értékek lineáris függvényével becslik, figyelembe véve a mintasúlyokat.

$$\hat{Y} = \sum_{i \in s} w_i \cdot y_i$$

A mintában első alkalommal megjelenő súlyok az ún. „keresztmetszeti súlyok”. Négyféle keresztmetszeti súly van:

- a háztartási keresztmetszeti súlyok (DB090-es célváltozó), a kiválasztott háztartásra vonatkozó kiválasztási valószínűség reciprokai;
- a háztartás minden, tetszőleges korú tagjának személyi keresztmetszeti súlya (RB050-es célváltozó);
- a háztartás 16. életévét betöltött tagjaira vonatkozó személyi keresztmetszeti súly (PB040-es célváltozó);
- a személyi mintavételt alkalmazó országoknál a „kiválasztott válaszadókra” vonatkozó személyi keresztmetszeti súlyok (PB060-as célváltozó).

A súlyozással kapcsolatban a mintavételi és követési szabályokról szóló bizottsági rendelet (1982/2003/EK §7.4) előírása a következő: „A súlyozási együttthatókat úgy kell kiszámítani, hogy azok figyelembe vegyék az egység kiválasztásának valószínűségét, a nem válaszolást, és ha szükséges, a mintát igazítsák külső, a célsokaság háztartásaira és személyeire vonatkozó olyan eloszlásokhoz, mint a nem, kor (ötéves korcsoportok), a háztartás mérete és összetétele és régiók (NUTS II szint) szerinti eloszlások, vagy más forrásokból származó jövedelmi adatokhoz, amennyiben az érintett tagállamok ezeket a külső adatokat kellőképpen megbízhatónak tekintik.”

Másrészről a keretrendelet (1177/2003) 10. cikkében ez áll: „A tagállamoknak a Bizottság (Eurostat) részére mikroadat-állomány formájában kell továbbítani a teljes körűen ellenőrzött, editált és a jövedelmek esetében imputált, súlyozott keresztmetszeti és longitudinális adatokat.”

2.6. Az adatfelvétel végrehajtása, terepmunka, a válaszadó személyek meghatározása

2.6.1. Az adatfelvétel végrehajtása, terepmunka

Az adatfelvétel végrehajtásával kapcsolatos terepmunkára és a helyettesítési eljárásokra vonatkozó bizottsági rendelet (CR) az alábbiakat rendeli el:

1. Minden tagállam törekedjen a lehető legnagyobb válaszadási arány elérésére, és ehhez saját „jól bevált gyakorlatára” támaszkodjon. Interjú típusú felvétel esetén legalább háromszori felkeresés szükséges, mielőtt egy háztartást vagy személyt nem válaszolónak nyilvánítanak, kivéve, ha ezt egyértelmű ok (mint pl. az együttműködés határozott elutasítása, a kérdező biztonságát veszélyeztető körülmények stb.) nem teszi szükségte-lenné.
2. Az EU-SILC mintája véletlen minta. A felvételbe bekerülő egységeknek pontosan ugyanazoknak kell lenniük, mint a mintavételi módszer segítségével kiválasztottak-nak, azaz nem helyettesíthetők másokkal.
3. Minden egyes kiválasztott háztartás vagy személy felkereséséről nyilvántartást kell vezetni, megkülönböztetve az alábbi négy kategóriát: (i) sikeresen összeírt kiválasztott egységek, (ii) nem összeírt kiválasztott egységek, (iii) kiválasztott egységek, amelyek alkalmatlannak bizonyultak a felvétel céljaira, (iv) nem összeírt egységek, amelyek kiválaszthatósági státusa nem meghatározható. A kiválasztott, de össze nem írt egysé-gek esetében meg kell adni a megghiúsulás okát, nevesítve legalább az olyan fő kategó-riákat, mint pl. kapcsolat hiánya, elutasítás, akadályoztatás a válaszadásban (pl. beteg-ség). Fel kell jegyezni azokat a körülményeket is, amelyek az alkalmatlannak nyilvá-nított egységeket vagy a bizonytalan alkalmassági besorolású egységeket jellemzik.
4. A más helyett történő válaszadás (proxy) arányát a lehető legalacsonyabban kell tartá-ni a személyi jövedelem és az egyéb olyan változók esetében, amelyek a háztartás leg-alább egy 16 év fölötti tagjára vonatkoznak.
5. A keresztmetszeti összetevő és az elsőhullámos panel esetében helyettesítés csak ak-kor megengedett, ha a válaszadási arány 60% alá esik, és az alábbi körülmények egyi-ke fennáll:
 - a címmel nem lehet kapcsolatot teremteni, mert nem fellelhető vagy megköze-líthetetlen;
 - a címmel van kapcsolat, de nem került sor kikérdezésre, mert a háztartás nem hajlandó együttműködni, a teljes háztartás időszakosan távol van, vagy a ház-tartás képtelen válaszolni.

Semmilyen helyettesítés nem engedhető meg a panel második és azt követő hullámaiban a

longitudinális összetevőre vonatkozóan.

A helyettesítést folyamatát a lehető legteljesebb módon ellenőrizni kell. Ehhez olyan tervet kell készíteni, amely biztosítja, hogy a helyettesítettek fő jellemzői a lehető legteljesebb mértékben hasonlítsanak az eredetileg kiválasztotthoz. Helyettesítés csak akkor engedhető meg, ha már minden erőfeszítést megtettek a válaszadást elutasítók meggyőzésére, és megfelelő lépések történtek a korábban nem válaszolók bevonása érdekében. A háztartást nem szabad ugyanazon címen lévő, de a mintában nem szereplő másik háztartással helyettesíteni.

2.6.2. Az adatfelvétel időzítése

A bizottsági rendelet (CR) az alábbiak szerint fogalmazza meg a felvétel időtartamára és időzítésére vonatkozó szabályokat.

1. Amennyire lehetséges, 8 hónapban kell limitálni azt az időtartamot, amely a jövedelmi referencia-időszak vége és az érintett kikérdezése között eltelik. Ez a szabály a háztartási és a személyi mintákra egyaránt alkalmazandó, és független attól, hogy fix vagy olyan mozgó referencia-időszakra van szó, amelyet az érintett háztartás vagy személy megkérdezési időpontjának megfelelően jelölnek ki.
2. Az 1. paragrafus nem vonatkozik arra az esetre, ha a jövedelmek regiszterből származnak. Ekkor a jövedelem referencia-időszaka és az aktuális változókra irányuló megkérdezés közötti időtartam legfeljebb 12 hónapban van maximálva.
3. Ha a jövedelmi referencia-időszak rögzített és erre vonatkozóan minden adatot helyszíni kikérdezéssel gyűjtenek be, az adatfelvételi időszakot lehetőleg 4 hónapra kell korlátozni.
4. Ha mozgó jövedelmi referencia-időszakot használva az adatokat helyszíni kikérdezéssel gyűjtik be és a kikérdezés időtartama meghaladja a 3 hónapot, a teljes éves mintának megközelítően egyenletesen kell megoszlania a kikérdezés hónapjaiban. Ebben az esetben a felvétel időtartama a keresztmetszeti, illetve a longitudinális rész esetén sem haladhatja meg a 12 hónapot.
5. Egy adott egységre (háztartásra vagy személyre) vonatkozó longitudinális felvétel két egymást követő hulláma között lehetőleg pontosan 12 hónap legyen.

2.6.3. Az adatfelvétel során válaszadó személyek meghatározása

A háztartási válaszadó az a személy, akitől a háztartási szintű információt felveszik. Mivel a háztartási szintű válasz minden háztartástaghoz hozzárendelődik, lényeges, hogy azt olyan személytől gyűjtsék be, aki tisztában van a háztartás helyzetével, ezért „a háztartás nevében” tud válaszolni.

Például, ha a „kiválasztott válaszadó” a család 16 éves gyermeke, nem valószínű, hogy jó minőségű adatot tud szolgáltatni olyan témákban, mint a lakásvásárlási kölcsön törlesztése vagy a lakbér, a lakhatási költségek, a családi jövedelem vagy más juttatások.

A háztartási válaszadó az alábbi prioritások alapján választható ki:

1. a lakhatásért felelős személy (a lakás bérlője, tulajdonosa);
2. 16. életévét betöltött háztartástag, aki a leginkább ismeri a háztartás helyzetét.

Az EU-SILC longitudinális részének második és további hullámaiban a háztartási válaszadó az alábbi prioritások alapján választható ki:

1. az előző hullám háztartási válaszadója;

2. 16. életévét betöltött „mintaszemély”, előnyben részesítendő a lakhatásért felelős személy, vagy aki a legjobb helyzetben van az információ megadása szempontjából;
3. 16. életévét betöltött „nem mintaszemély”.

A minden, 16. életévét betöltött háztartástagra vonatkozó információk esetében az alábbi adatgyűjtési lehetőségek vannak:

- az iskolázottsági és foglalkozási alapinformációk személyes interjú, proxy-interjú vagy regiszterek alapján szerezhetők meg;
- jövedelmi változók esetén cél a személyes interjú (de kivételképpen az időlegesen távol lévő vagy cselekvőképtelen személyek esetében a proxy is) megengedett.

Az egészségügyi és a részletes foglalkozási információt a jövedelmihez hasonlóan kell gyűjteni.

2.7. Követési szabályok

Az EU-SILC longitudinális felvételének célja, hogy az egyén szintjén vizsgálja az olyan időbeli változásokat, mint pl. az iskolából a munkába és a munkából a nyugdíjba való átmenet, a gazdasági aktivitásban bekövetkezett változás, a munkábalépés és kilépés, illetve ezek hatása a személyek és háztartások jövedelmi és szegénységi szintjének alakulására.

Az EU-SILC longitudinális vizsgálatának egyik legfontosabb célja, hogy lehetővé tegye a *társadalmi kohéziós indikátorok* közül a „*tartós szegénység kockázati rátájának*” *kiszámítását*. Ez a mutató azoknak a személyeknek a százalékos aránya, akik a rendelkezésre álló, egy fogyasztási egységre jutó jövedelem 60%-nál alacsonyabb jövedelemű háztartásokban élnek az adott évben és az azt megelőző három év közül legalább kettőben.

Követendő személyek

Az EU-SILC longitudinális vizsgálatának – ideális esetben – minden hullámban az aktuális célsokaságot kellene reprezentálnia, azaz az adott ország területén magánháztartásban lakó összes személyt. A kollektív háztartásokban és intézményekben élő személyek nem tartoznak a célsokaságba.

A gyakorlatban a megkérdezendő célsokaság a longitudinális minta összeállítási módjából adódóan bizonyos szempontokból különbözik ettől. Az EU-SILC longitudinális része egy vagy több panelből áll. Minden panel az induló minta kiválasztásával kezdődik, amely reprezentálja a célsokaságot a kiválasztás időpontjában, épp úgy, mint a keresztmetszeti felvétel esetében. Ezt az induló mintát követjük nyomon azután (legalább négy éven át, de az időtartam lehet ennél hosszabb vagy határozatlan is, az adott országban használt módszertől függően), meghatározott követési szabályoknak megfelelően. A követési szabályok célja, hogy tükrözzék a célsokaságban az induló mintához képest bekövetkezett változásokat, és hogy nyomon kövessék a személyeket az időszak egészében. Az EU-SILC longitudinális felmérésének mintája bármely időpontban (évben) az alábbi részekből fog állni: (i) a korábban kiválasztott induló minta/minták követéséből, plusz (ii) az adott időpontban kiválasztott bármely új „induló mintából”. Ez utóbbi érvényes a „rotációs kialakításokra” és a minta bármely olyan kiegészítésére, amely a panel mintanagyságának csökkenését kompenzálja. Tehát a követési szabályok függvényében előfordulhat, hogy a longitudinális minta bármely adott időpontban nem pontosan reprezentálja az aktuális „keresztmetszeti” célsokaságot. A kimutatandó demográfiai változások típusába tartozik az eredeti népesség körében bekövetkezett születés, az eredeti sokasághoz nem tartozó személyek beköltözése (kollektív háztartásból, intézményből vagy külföldről) olyan magánháztartásba, amely tartalmaz az eredeti sokasághoz tartozó személyt, és új magánháztartásba, amely nem tartalmaz ilyen személyt. A beköltözők utóbbi kategóriáját

általában nem fedik le a panelkövetési eljárások, ami alól esetleg kivételt képezhetnek a speciálisan erre a célra hozzáadott mintakiegészítések. A mintasokaságból levonják azokat a személyeket, akik meghaltak, kiköltöztek (külföldre vagy a magánháztartásokon kívülre), vagy más okból váltak nem kiválaszthatóvá.

Induló minta és mintaszemélyek

A longitudinális vizsgálat során az induló minta összes személyét vagy ezek egy részhalmazát a panelfelvétel időtartama alatt nyomon követik azért, hogy a longitudinális minta változásait megfigyeljék. Így elméletileg a „teljes” háztartásokból képzett induló minta minden tagja mintaszemély.

A személyi kiválasztást alkalmazó (regisztereket használó országok) induló mintájánál a mintaszemély kifejezés csak a kiválasztott személyekre használható (háztartásonként általában egy). A mintaháztartások többi tagját „együttlakóknak” nevezik. A mintaháztartást legalább egy mintaszemélyt tartalmazó háztartásként definiálják.

Azokban az országokban, ahol háztartási mintavételt alkalmaznak, pontosan ugyanazokat az információkat kell begyűjteni a mintaszemélyektől és az együttlakóktól. A személyek véletlen kiválasztásán alapuló mintát használó országokban a személyes részletes információkat csak a mintaszemélyektől kérdezik, míg a többit a mintaszemélyekre és az együttlakókra vonatkozóan is.

2.7.1. A mintaszemélyek követése

Az egyének életében történő időbeli változások vizsgálatához az szükséges, hogy minden mintaszemélyt folyamatosan kövessenek, akkor is, ha a panelfelvétel időtartama alatt elköltöztek. Az EU-SILC felvétel során az alábbi elvárásoknak kell teljesülni.

- **Költözés**

Ideális esetben minden kiválasztott mintaszemélyt követni kell. Pénzügyi és egyéb gyakorlati okokból azonban az a döntés született, hogy az EU-SILC-ben csak azokat a személyeket kell nyomon követni, akik a fentiekben definiált célsokaság keretein belül mozognak, más szóval csak a felvétel által érintett ország területén, a magánháztartásokban maradó személyeket. Azokat a mintaszemélyeket, akik kollektív háztartásba, intézménybe vagy külföldre költöznek, nem kell követni. Kivételt képeznek azok, akik az adott ország területén belül ideiglenesen kollektív háztartásba vagy intézménybe költöznek (hat hónapnál rövidebb valós vagy tervezett időtartamra), és a háztartás tagjának számítanak.

- **Kor**

Az EU-SILC követelményei szerint a longitudinális mintába kiválasztott személyek nyomon követése minimum négy éven át történik. Az ilyen rövid panelek esetében elfogadható, hogy csak azokat a személyeket kövessék külön-külön, akik az induló minta kiválasztásakor a 14. életévüket betöltötték. A gyermekek követésének korlátozása azzal jár, hogy körükben a longitudinális (tartós) szegénységet nem lehet pontosan megbecsülni.

Az EU-SILC-ben a részletes adatfelvétel céljára kétféle panelkialakításra van mód: háztartási minta, ahol minden 16. életévét betöltött személy részletes személyes interjút ad, vagy személyi minta, ahol háztartásonként egy 16. életévét betöltött személyt választanak ki válaszadónak. Ez utóbbi esetben fontosabb követelmény, hogy a mintába kerüljenek a 16 év alatti személyek, mint a háztartási mintavételt alkalmazóknál. Ennek az az oka, hogy személyi minta esetén a 16 év alatti személyek ennek a korhatárnak az elérése után csak akkor kerülhetnek be a kikérdezendők mintájába, ha korábban már kiválasztották őket erre a célra.

A kiválasztás időpontjában 14–15 éves személyeket 16 éves korukig részletesen nem kérdezik ki, de akkor is követni kell őket, ha a háztartásban egyáltalán nincs részletes személyi kikérdezés. Az ilyen háztartásokról is gyűjteni kell a háztartási és jövedelmi információt, rendszerint regiszterek felhasználásával.

Nem válaszolók

Az interjút megtagadó háztartás kihagyható a mintából. Ezek a mintaszemélyek automatikusan kimaradnak a további követésből. Rövid, négyéves panelek esetében a mintaszeméllyel együtt kihagyható az a háztartás,

- amelyet nem kérdeztek meg két egymást követő évben,
- amellyel nem vették fel a kapcsolatot a panelfelvétel első évében (a lakcím elérhetetlensége miatt),
- ha az egész háztartás ideiglenesen távol volt,
- amely nem tudott válaszolni cselekvésképtelenség vagy betegség miatt,
- amelyet nem írtak össze egy évig azért, mert a lakcím nem található, nem lakáscélú, lakatlan, vagy nincs információ arra vonatkozóan, hogy mi történt a háztartással.

A háztartást csak akkor lehet kihagyni, ha két egymást követő évben is megghiúsult a felvétel.

Pontos követési szabályok

Az EU-SILC felvétel részletes, pontos követési szabályai az alábbiak:

1. A 14 év alatti gyermekeket nem kell nyomon követni, ha olyan háztartásba költöznek, amelyben nincs 14. életévét betöltött mintaszemély. Ekkor ők nem tekintendők „mintaszemélynek”. A 14. életévüket betöltött mintaszemélyeket általában követni kell.
2. A 16. életévüket betöltött személyekkel részletes interjút kell készíteni. A teljes háztartásokat alkalmazó mintánál a háztartás minden, 16. életévét betöltött személyét megkérdezik, (függetlenül attól, hogy mintaszemély vagy nem mintaszemély).
3. Azokat a 14. életévüket betöltött mintaszemélyeket, akik az ország területén lévő másik magánháztartásba költöztek, új lakhelyükön fel kell keresni. Közülük a 16. életévüket betöltött személyeket meg kell kérdezni.
4. Nem kell követni azokat a mintaszemélyeket, akik az előzetesen az EU-SILC által meghatározott, az ország területi lefedettségéből kizárt kisméretű területekre költöznek, illetve azok, akik elköltöztek az országból.
5. Azokat a mintaszemélyeket, akik a háztartás 14. életévüket betöltött tagjai – bár időlegesen kollektív háztartásban vagy intézményben élnek –, követni kell, és közülük a 16. életévüket betöltöttekkel proxy típusú felvételt kell végrehajtani (adataikat a háztartás-

- ban előktől kell megkérdezni).
6. Kizárandók a vizsgálatból azok a 14. életévüket betöltött mintaszemélyek, akik véglegesen, vagy legalább hat hónapra vagy határozatlan időre kollektív háztartásba, intézménybe vagy külföldre költöztek, vagy tervezik az elköltözést. Azok is kizárandók, akik rövidebb időre költöztek el, de nem voltak a háztartás tagjai. Ekkor arról az elköltözött személyről, aki az előző hullámban a háztartás tagja volt, az alábbi adatokat kell beszerezni: új lakcím, a költözés dátuma, a fő gazdasági aktivitása és a háztartásban eltöltött hónapok száma a jövedelmi referencia-időszak alatt.
 7. A meghalt mintaszemélyekről az alábbi adatok szükségesek: az elhalálozás dátuma, a háztartásban eltöltött hónapok száma és a fő gazdasági aktivitása a jövedelmi referencia-időszak alatt.
 8. Azokat a 14. életévüket betöltött mintaszemélyeket, akiket az előző hullámban nem kérdeztek meg, mert a lakásuk elérhetetlen volt, vagy mert a háztartás tagjai ideiglenesen távol tartózkodtak, vagy cselekvésképtelenség vagy betegség stb. miatt nem tudtak válaszolni, vagy egyéb ok játszott közre, a következő hullámban újra fel kell keresni. Azok, akikkel a panelfelvétel első évében vagy két egymást követő évben a fenti okok miatt nem vették fel a kapcsolatot, kihagyhatók a felvételtől.
 9. Azokat a 14. életévüket betöltött mintaszemélyeket is ki kell venni a felvételtől, akikkel nem létesíthető kapcsolat, mert a lakás nem található az adott címen, lakatlan, vagy nem lakás céljára használják, vagy nem ismerjük a címet (nincs információ arra vonatkozóan, hogy mi történt a kérdőívvel), továbbá akik, illetve, akiknek a háztartása megtagadta az együttműködést.
 10. A mintaszeméllyel együtt lakó személyek – együttlakók – bevonandók az EU-SILC vizsgálatba. Személyes információt kell róluk felvenni a szokásos eljárással, ha betöltötték 16. életévüket. Nem kell nyomon követni az együttlakókat, ha olyan háztartásba költöznek, amelyben nincs (14. életévét betöltött) mintaszemély.
 11. A korábbi háztartástagokról, akik a jövedelmi referencia-időszak alatt legalább három hónapot töltöttek a háztartásban, az alábbi adatok szükségesek (csak induló háztartások esetében): a háztartásban eltöltött hónapok száma és fő gazdasági aktivitásuk a jövedelmi referencia-időszak alatt.
 12. Négyévesnél hosszabb panelek használata esetén a mintaszemélyek 14 évben megállapított korhatárát csökkenteni kell. A nyolc éves időtartamot meghaladó panel esetében az induló minta bármilyen korú tagja (még a mintába kiválasztott nők által a vizsgálat ideje alatt világra hozott gyermekek is) mintaszemélynek tekintendő, akit nyomon kell követni.

A személy korának azt tekintjük, ahány éves a személy a panel első hulláma idején.

Mintaszemélyek, mintaháztartások és együttlakók nyomon követésére vonatkozó szabályok

Mintaszemélyek	Teendő
Akik az ország területén lévő másik magánháztartásba költöztek	Követendők a háztartás új helyére
Más ideiglenesen távollévő személyek, akik még a háztartás tagjának számítanak	Beszámítandók abba a háztartásba, amelyhez tartoznak
Már nem magánháztartás tagjai, vagy azok, akik elköltöztek a felvételbe bevont ország területéről	Kizárandó
Nem írták össze egy évig, mert a lakcím nem található, nem lakáscélú vagy lakatlan, elveszett (nincs információ arra vonatkozóan, hogy mi történt a háztartással), vagy a háztartás megtagadta az együttműködést	Kizárandó
Nem vették fel a kapcsolatot a panelfelvétel első évében a lakcím elérhetetlensége miatt, mert az egész háztartás időlegesen távol volt, vagy nem tudott válaszolni cselekvésképtelenség vagy betegség miatt	Kizárandó
Együttlakók	Teendő
Olyan háztartásban él, amely legalább egy mintaszemélyt tartalmaz	Követendő
Olyan háztartásban él, amely nem tartalmaz mintaszemélyt	Kizárandó

2.7.2. A követés megszervezése

Azokban az országokban, ahol háztartási/lakcím-mintát választottak, a követés az előző hullámban szereplő lakcím alapján történik.

Mivel a panelfelvétel mintaelemszámát főként a költözők csökkenthetik, a nemzeti statisztikai adatgyűjtő szervezeteknek intézkedéseket kell hozniuk ennek a kockázatnak az elkerülésére, és össze kell gyűjteni a lehető legtöbb adatot az elköltöző mintaszemélyről. Speciális eljárásokat kell kidolgozniuk az összes költöző/szétváló háztartás követésére. A legfontosabb, hogy mindent meg kell tenni az elköltözők követése érdekében, még az összeírók látogatása előtt. Többféle intézkedés hozható, pl.:

- a) az előző interjú során érdeklődni lehet a költözési szándékokról vagy tervekről,
- b) két hullám közötti időszakban levélben vagy telefonon kapcsolatot lehet velük tartani,
- c) anyagi ösztönzőket lehet alkalmazni annak érdekében, hogy a háztartást jelezze, ha elköltözik. A költöző/szétváló háztartások követhetősége céljából az összeírónak első feladata az, hogy a háztartás előző hullámbeli címére megérkezve minden információt megszerezzen a háztartás azonosítására és a háztartás összetételében bekövetkezett változásokról. Fontos, hogy megszerezze a költözés időpontjára, okára és a költözők új címére vonatkozó adatokat. Ha a összeíró nem tudja megszerezni az új címet, akkor a felülvizsgálónak és/vagy az összeírás irányításával foglalkozóknak kell ezt megkísérelnie. Ajánlatos, hogy minden adatgyűjtő szervezetnél legyen legalább egy személy, aki az ilyen háztartások címének megtalálásával

foglalkozik, a postai rendszer vagy más források segítségével. Másik megoldás, hogy specializált összeírókat alkalmaznak a költözők nyomon követésére, akiket a többiekénél jobban fizetnek, és szorosabb kapcsolatot tartanak a felettesükkel (supervisor).

A begyűjtendő információ

Az induló háztartás jelenlegi tagjairól minden információt, a korábbi tagokról és az olyan tagokról, akik az előző hullámban tagok voltak, de már nem azok, alapinformációt kell gyűjteni. A szétvált háztartásban a jelenlegi tagokról minden szükséges információt be kell gyűjteni. A jelenlegi, a korábbi és előző hullámban a háztartás tagjai közé tartozókról szükséges alapinformációkat a bizottsági rendelet az elsődleges célváltozók listáján tünteti fel. Ha egy mintaszemély több mint egy évig szerepel a felvételen, azt is rögzíteni kell, hogy ugyanazon a lakcímen maradt-e vagy másik címre költözött.

2.8. Imputálás

Az EU-SILC felvételen adathiány többféle módon jöhet létre, és formája is különböző. A felvétel során a nem válaszolás miatt keletkező adathiány pótolható imputálással, a háztartás összjövedelmének képzése során ugyanis problémát okoz az egyes jövedelelemekre vonatkozó információk hiánya. Hasonló gondok merülnek fel akkor is, amikor az információ a háztartás nem minden tagjáról áll rendelkezésre.

Imputálási eljárás csak a keresztmetszeti adatoknál alkalmazható, mert a longitudinális adatoknál más szempontokat is figyelembe kell venni, így többek között nemcsak az aktuális felvétel, hanem a korábbi hullámok imputált értékeit is.

A hiányzó adatok imputálásának kétféle oka lehet, az egyik statisztikai, a másik gyakorlati. A statisztikai ok a hiányzó adatok által okozott szisztematikus torzítás csökkentése, különösen olyankor, ha a nem válaszolás nem véletlenszerű. Bizonyos helyzetekben, például amikor a nem válaszolás előfordulása alacsony és/vagy amikor a nem válaszolás nem szelektív, elfogadható megoldás, ha nem pótolják a hiányzó adatokat, és az elemzés kizárólag a teljes információval rendelkező esetekre korlátozódik. Az EU-SILC esetében ez az eljárás általában nem alkalmazható, mivel a háztartás összjövedelme sok összetevőből áll. Az esetek nagy százalékában nem az összes összetevőről áll rendelkezésre információ. Nem elfogadható az adathiányos esetek figyelmen kívül hagyása, mivel ez túl sok értékes adat elvesztésével járna. Következésképpen ahol ez lehetséges, szükséges a jövedelemmel kapcsolatos változók hiányzó értékeinek imputálása. Továbbá, mivel a háztartás összjövedelme az egyes személyek jövedelméből tevődik össze, a háztartási kérdőívek teljes kitöltöttsége esetén is hiányozhatnak egyéni kérdőívek, amelyeket imputálni szükséges.

2.8.1. Hiányzó adatok az EU-SILC-ben

A lefedettség és a mintakiválasztás hibái

Ezek a hibák akkor keletkeznek, amikor a célsokaság bizonyos egységei (akár explicit, akár implicit módon) nincsenek képviselve a mintavételi keretben, vagy amikor az egység kiválasztási valószínűsége torzul, vagy a mintakiválasztás más hibái jelentkeznek. Az ilyen torzulásokat általában rendkívül nehéz kijavítani. Bizonyos mértékű javítás a mintavételi kereten kívüli információ alapján lehetséges. Az ilyen eljárásnak többféle elnevezése ismert: benchmark, utólagos rétegzés, kalibrálás stb.

Teljes nem válaszolás

Ez azt jelenti, hogy hiányzik a teljes egységre (háztartásra és/vagy személyre) vonatkozó információ. A teljes nem válaszolás hatását általában átsúlyozással csökkentik. A súlyozáshoz szükséges információ egy része a vizsgálatból magából származik, mint pl. az egységek kiválasztásának valószínűsége, az egység szintű nem válaszolás aránya a minta különböző alcsoportjaiban. Ezt nevezik „valódi” súlyozásnak. Emellett a súlyozáshoz használják egy másik célsokaság jellemzőinek (a háztartás mérete, lakhelye, kor, nem, gazdasági aktivitás szerinti) eloszlási adatait is. Ez hasonlít a benchmark, az utólagos rétegzés vagy a kalibrálás eljárásokhoz.

Részleges nem válaszolás

Az EU-SILC-ben az elemzés egységeinek két szintje létezik: háztartások és személyek. E két szint bármelyikének eloszlását érintő esetekben a válaszok hiányát súlyozással lehet kezelni. Az EU-SILC egyik sajátossága, hogy számos háztartási szintű változót nem közvetlenül a háztartástól mint egységtől szerez be, hanem az egyes háztartástagokra jellemző adatok alapján képezi. Példa erre a „gazdaságilag aktív tagok száma a háztartásban a jelenlegi, saját besoroláson alapuló aktivitás szerint” változó, amelyhez a háztartás minden tagjának gazdasági aktivitására szükség van. A változóknak ebben a csoportjában a legnagyobb hangsúlyt a háztartás jövedelmét alkotó változók kapják. Ezeket csak akkor lehet képezni, ha a háztartás minden tagjának jövedelméről rendelkezésre áll az információ. Az „egység szintű részleges nem válaszolás” kifejezés azt a helyzetet írja le, amikor a felvételre kiválasztott háztartás néhány, de nem minden tagját sikerült számba venni. E probléma megoldásának két lehetséges megközelítése van: (i) a háztartás összeírt tagjai mintasúlyának kiigazítása azzal a céllal, hogy kompenzálják a nem összeírt tagokat, (ii) a háztartás nem összeírt tagjairól a hiányzó változók imputálással történő képzése.

Egyes válaszok hiánya

Akkor fordul elő, ha a mintaegységet sikeresen összeírták, de nem sikerült megszerezni minden szükséges információt.

Bizonyos helyzetekben, ha az egyes válaszok hiányának előfordulása alacsony, a probléma figyelmen kívül hagyható, és az elemzés kizárólag a teljes információval rendelkező esetekre korlátozható. Az EU-SILC esetében azonban ez a megoldás nem követhető.

A hiányzó adatok kezelése

Hiányzó adatok	Kompenzálási eljárások	
A lefedettség és a mintakiválasztás hibái	Benchmark, utólagos rétegzés vagy kalibrálás	
Egyáltalán nem válaszoló egységek	Benchmark, utólagos rétegzés vagy kalibrálás	Súlyozás
Részlegesen nem válaszoló egységek	Súlyozás	Imputálás
Egyes válaszok hiánya	Imputálás	Súlyozás
Célváltozók (bruttó jövedelem összetevői)		Modellezés

A jövedelemmel kapcsolatos célváltozók képzése

Az EU-SILC a jövedelem-összetevőket bruttó formában kéri. Azokat az összetevőket, amelyek nettó összegként állnak rendelkezésre, bruttósítani kell. Ez a „hiányzó érték” egy másfaj-

ta problémája. A megfelelő módszer ebben az esetben nem tiszta statisztikai imputáció, hanem inkább egyfajta modellezés.

2.8.2. EU-SILC célváltozóinak imputálása

Az EU-SILC keretrendelete alapján „a tagállamok a Bizottságnak (Eurostat) mikrodadfájlok formájában továbbítják a súlyozott keresztmetszeti és longitudinális adatokat, melyeket előzőleg gondosan ellenőriztek, megszerkesztettek és a jövedelmekre vonatkozóan imputáltak.

A mintavételi és követési szabályokról szóló bizottsági rendelet az imputálással kapcsolatosan így fogalmaz:

1. Ha összetevőszinten a jövedelemmel kapcsolatos változóra adott válasz következménye hiányzó adat lesz, a statisztikai imputálás megfelelő módszereit kell alkalmazni.
2. Ha összetevőszinten a bruttó jövedelemmel kapcsolatos változót nem közvetlenül gyűjtik be, a megfelelő statisztikai imputálási és/vagy modellezési módszereket kell alkalmazni a kívánt célváltozók eléréséhez.
3. Ha a mintaháztartásban nem válaszolnak egy személyi kérdőívre, a háztartás teljes jövedelmének becsléséhez a súlyozás és/vagy imputálás megfelelő statisztikai eljárásait kell alkalmazni.

A terepmunkáról és az imputálási eljárásokról szóló bizottsági rendelet az alábbiakat írja az imputálásról:

1. Az adatfeldolgozás során alkalmazott eljárás őrizze meg a változók jellegzetességeit és a változók közötti korrelációt. Előnyben részesítendőek azok a módszerek, amelyek az imputált értékekbe beépítik a „hibakomponenseket”, azokkal szemben, amelyek egyszerűen csak előre jelzett értéket imputálnak.
2. Előnyben részesítendőek azok a módszerek, amelyek figyelembe veszik a korrelációs struktúrát (vagy a változók együttes eloszlásának más jellemzőit), szemben a marginális vagy egyváltozós megközelítéssel.

2.8.3. Az imputálási eljárással kapcsolatos elvárások

A hiányzó értékek imputálásának számos módszere ismert. Az EU-SILC esetében nem kell és nem is lehet egy bizonyos módszertanhoz ragaszkodni, az eljárásnak azonban vannak egyértelműen elvárható jellemzői, és ezek szempontjából léteznek jobb és rosszabb eljárások. Az eljárásnak meg kell őriznie a változók jellegzetességeit és a változók közötti korrelációt. Azok a módszerek, amelyek az imputált értékekbe „hibakomponenseket” építenek be, előnyben részesítendőek azokkal szemben, amelyek egyszerűen csak előre jelzett értéket imputálnak. Hasonlóképpen, azok a módszerek, amelyek figyelembe veszik a korrelációs struktúrát (vagy a változók együttes eloszlásának más jellemzőit), előnyben részesítendőek a marginális vagy egyváltozós megközelítéssel szemben, amely külön foglalkozik minden egyes változó imputálásával. Kíváncsú az is, hogy korlátozzák az imputálás bonyolultságát, a szükséges számítási munka mennyiségét. Ennek fényében – más, esetleg előnyös statisztikai tulajdonságaik ellenére – kiesnek a speciális technikák, mint pl. a többszörös imputálás vagy a neurohálózatokat használó módszerek.

A megfelelő háztartási szintű változók képzéséhez korrigálni kell azt a hatást, ami a személyi szintű jövedelmi változók összesítésekor a háztartás személyeinek nem válaszolása miatt keletkezik. Ennek hiányában a nem kikérdezett személyek jövedelme nem adható hozzá a háztartás összjövedelméhez.

Ugyanez vonatkozik más háztartási szintű változókra is, amelyeket személyi szintű változók összegzése révén képezünk. Az „egység szintű részleges nem válaszolás” problematikájának egyfajta megoldása a hiányzó személyes interjúk teljes imputálása lehet. Ennél egyszerűbb megoldást jelenthet azonban a mintasúlyok kiigazítása.

2.9. Jövedelemadatok

Az EU-SILC egyik legfőbb célkitűzése, hogy összehasonlítható és aktuális keresztmetszeti és longitudinális adatokat szolgáltatson a jövedelemről, valamint a szegénység szintjéről és összetételéről, illetve a társadalmi kirekesztődésről.

Az EU-ban a szegénység mérése a felhasználható jövedelmen alapszik, ezért szükséges a jövedelem eloszlásának tanulmányozása, a teljes bruttó és a bruttó jövedelem összetevőinek vizsgálata.

A jövedelemeloszlás elemzését szolgáló elméleti keretek kijelölésének első lépése a jövedelem referencia-időszak kiválasztása. Ez a teljes életpályán szerzett jövedelmétől az utolsó rövid időszakban – mondjuk az utolsó héten vagy hónapban – befolyt jövedelemig terjedhet. Az „éves” jövedelem e két pólus között helyezkedik el, és ez a fogalom a legáltalánosabban elfogadott (pl. az ún. Canberra Group ajánlása is ez).

2.9.1. Éves jövedelem

A jövedelemeloszlás elemzéséhez általában éves megfigyelést alkalmaznak. Ez egyfelől nincs kitéve az ingadozásnak úgy, mint a közvetlen múltban szerzett jövedelem, másfelől nem veti fel azokat a mérési problémákat, amelyek az egész élet folyamán megszerzett jövedelem számbavételekor felmerülnének. A legtöbb közvetlen adó esetében éves elszámolás van, de megfelelő az olyan nem rendszeres jövedelmek esetében is, mint pl. az ingatlanhasznosításából származó. A tizenkét hónapos referencia-időszak az az általánosan használt periódus, amire a kisvállalkozások tulajdonosai az üzletük nyereségét vagy veszteségét megállapítják, és alkalmas a szezonális ingadozások kiküszöbölésére is. Mindazonáltal az „éves” időszaknak több értelmezése is lehetséges: a nemzetközileg összehasonlítható adatok, összeállításához egyértelmű, világos definícióra van szükség, ehhez két fő választási lehetőség kínálkozik:

- egy rögzített tizenkét hónapos időszak (referencia-időszak), amely megelőzi a felvétel időszakát,
- egy mozgó tizenkét hónapos időszak, amely közvetlenül megelőzi az adatgyűjtés időpontját.

Az EU-SILC keretrendeletének 4. cikkelye ezzel kapcsolatosan a következőképpen rendelkezik:

- A jövedelmi referenciaidőszak 12 hónapos periódus legyen. Ez lehet rögzített 12 hónapos időszak (az előző naptári vagy adóév), vagy mozgó 12 hónapos időszak (az interjút megelőző 12 hónap) vagy más összehasonlítható időszak.
- Ha rögzített jövedelmi referenciaidőszakot használunk, a felvétel során a terepmunkát meghatározott időszakon belül kell elvégezni, időben a lehető legközelebb a jövedelem referencia időszakához, vagy az adóbevallás időszakához, hogy minimálisra csökkenjen az időbeli eltérés a jövedelmi és a többi változó között.

2.9.2. Az EU-SILC jövedelmi változói

Az EU-SILC-nek a következő információkkal kell szolgálnia: „teljes felhasználható jövedelem”, „teljes bruttó jövedelem” és „a bruttó jövedelem összetevői”. Mindazonáltal néhány tagállam nem tudja a felvétel kezdetétől teljesíteni valamennyi, erre vonatkozó előírást. Az EU-SILC bizottsági rendelete meghatározta a jövedelemre vonatkozó követelményeket, amely alól egyes tagállamok deregulációt kaptak:

1. Az EU-SILC egyik kulcsfontosságú célkitűzése, hogy megfelelő és összehasonlítható adatokat nyújtson a teljes felhasználható háztartási jövedelemről, a transzferek előtti teljes felhasználható háztartási jövedelemről (az öregségi és özvegyi nyugdíj nélkül és azokkal együtt), a teljes bruttó jövedelemről és a bruttó jövedelem összetevőiről.

2. Ezt a célt két lépésben kell elérni, így a tagállamoknak nem kell az összes információt már az első évről is biztosítani. A kivételek az alábbiak:

- a munkavállaló jövedelmének nem monetáris összetevői (a céges autók kivételével, amelyeket már az első évtől figyelembe kell venni) és a vállalkozói jövedelem, az imputált lakbér és a kamatjövedelem, amelyek küldhetők az első évtől, de csak 2007-től kötelezőek;
- a bruttó munkáltatói társadalombiztosítási járulékra vonatkozó adatokat csak akkor kell 2007-től kezdődően küldeni, ha a megvalósíthatósági tanulmányok eredménye kedvező.

3. Abban az esetben, ha egy adott jövedelmi elemet az alkomponensek összegeként gyűjtenek be, amelyek közül némelyik bruttó, a többi pedig nettó, a teljes összeget vagy bruttóként, vagy nettóként kell számba venni (és szükség esetén bruttosítjuk, illetve nettósítjuk) az adott országban az erre a jövedelmi összetevőre vonatkozó szokásos előírás szerint, de a preferált forma a bruttó. Ha egy jövedelmi összetevőt az országban valamennyi háztartásra bruttó és nettó formában is begyűjtötték, mindkettőt meg kell küldeni az Eurostatnak.

A háztartás összes bruttó jövedelme (HY010)

A háztartás által egy meghatározott „jövedelmi referencia-időszak” alatt realizált pénzbeli és nem pénz jellegű juttatások összessége a személyi jövedelemadó, a vagyoni típusú adók, a munkavállalók, önálló vállalkozók és munkanélküliek (adott esetben) kötelező társadalombiztosítási járulékaiknak, valamint a munkáltatók társadalombiztosítási hozzájárulásainak levonása előtt, a háztartások közötti transzferjövedelemből a bejövők beszámításával. Tételeken tehát az alábbiakból áll: bruttó pénzbeli alkalmazotti jövedelmek (PY010), nem pénzbeli alkalmazotti jövedelmek (PY020), munkáltatói társadalombiztosítási járulékok (PY030), vállalkozók bruttó nyeresége vagy vesztesége (PY050), saját fogyasztásra előállított termékek értéke (PY070), munkanélküli ellátás (PY090), öregségi nyugdíj (PY100), özvegyi nyugdíj (PY110), táppénz (PY120), fogyatékosok juttatásai (PY130), tanulással kapcsolatos juttatások (PY140). Ide tartoznak még a háztartás bruttó jövedelmét növelő bevételek, imputált lakbér (HY030), ingatlan vagy föld bérbeadásából származó jövedelem (HY040), családi és gyermektámogatások (HY050), a máshova nem besorolt szociális juttatások (HY060), lakásfenntartási támogatás (HY070), rendszeresen más háztartástól kapott támogatások (bejövő transzfer) (HY080), jogi személyiség nélküli gazdasági társaságba befektetett tőke kamata, osztalék, nyereség (HY090), 16 éven aluliak jövedelme (HY110).

A háztartás összes nettó jövedelme (HY020)

Az összes bruttó jövedelemből (HY010) levonásra kerülnek az alábbi tételek: munkáltatói társadalombiztosítási járulékok (PY030), a jelzálogkölcsön után fizetett kamat (HY100), va-

gyonadó (HY120), rendszeresen más háztartásnak fizetett támogatás (HY130), személyi jövedelemadó és társadalombiztosítási hozzájárulás (HY140).

A háztartás összes nettó jövedelme a szociális transzferjövedelmek (kivéve az öregségi és özvegyi nyugdíj) nélkül (HY022)

Az összes nettó jövedelem (HY020) **mínusz** (munkanélküli ellátások (PY090), táppénz (PY120), fogyatékosok juttatásai (PY130), tanulással kapcsolatos juttatások (PY140), családi és gyermektámogatások (HY050), a máshova nem besorolt szociális juttatások (HY060), lakásfenntartási támogatás (HY070)).

A háztartás összes nettó jövedelme az összes szociális transzferjövedelem nélkül (HY023)

Az összes nettó jövedelem (HY020) **mínusz** (munkanélküli ellátások (PY090), öregségi nyugdíj (PY100), özvegyi nyugdíj (PY110), táppénz (PY120), fogyatékosok juttatásai (PY130), tanulással kapcsolatos juttatások (PY140), családi és gyermektámogatások (HY050), a máshova nem besorolt szociális juttatások (HY060), lakásfenntartási támogatás (HY070)).

2.10. Az adatátadás határideje, az elküldendő adatállományok

A jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztikáról (EU-SILC) szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet 10. cikkelye („Adatok továbbítása”) és 12. cikkelye („Hozzáférés tudományos célból az EU-SILC bizalmas adatokhoz”) a következőképpen rendelkezik: A tagállamok a Bizottságnak (Eurostat) mikroadatfájlok formájában továbbítják a súlyozott keresztmetszeti és longitudinális adatokat, melyeket előzőleg gondosan ellenőriztek, megszerkesztettek és a jövedelmekre vonatkozóan imputáltak. A tagállamok elektronikus formában, a 14. cikkelyben előírt eljárás alapján kiválasztott technikai formátumban továbbítják az adatokat.

Keresztmetszeti adatok:

A felvétel éve (N.) vonatkozó mikroadatfájlokat a tagállamoknak lehetőleg az adatgyűjtést követő 11 hónapon belül kell továbbítaniuk a Bizottságnak (Eurostaton keresztül). A mikroadatokat Eurostathoz való eljuttatásának végső határideje az adatokat N. év végén vagy folyamatos felvétel során gyűjtő vagy regisztereket használó tagállamoknak november 30. (N+1), a többi tagállam számára pedig október 1. (N+1). A mikroadatfájlokkal együtt a tagállamok továbbítják az N. év keresztmetszeti mintáján alapuló társadalmi kohéziós mutatókat is, melyeket bele kell foglalni az Európa Tanácshoz benyújtandó N+2. évi tavaszi jelentésbe is. Az adattovábbítási dátumok alkalmazandók a keretrendelet 4 (2) cikkelye szerint a keresztmetszeti közös EU-indikátorokra is (jövedelemre vonatkozó laeken-indikátorok). A közösség szintjén az N. év végéig begyűjtött adatokat tartalmazó mikroadatfájlokat N+2. év februárjának végéig kell tudományos célokra elérhetővé tenni. Magyarországra az alábbi határidők vonatkoznak:

A keresztmetszeti adatok továbbításának és megjelentetésének dátuma

A felvé- tel éve	Határidő az adatok és a társadalmi kohé- ziós mutatók elküldé- sére	A mutatók to- vábbítása az Eurostattól a Bizottsághoz	A mikroadatok megjelentése	A társadalmi kohézió éves jelentésének publikálása
<i>N</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Lehetőleg 11 hónappal az adatgyűjtés befejezése után</i> • <i>N+1. év október 1.</i> • <i>kivételek N+1. év november 30-ig</i> 	<i>N+1. év december közepe¹ Publikálás a N+2. év elején</i>	<i>N+2. év február vége</i>	<i>N+2. év június vége</i>
2005	2006. okt. 1. (2006. nov. 30.)	2006. dec. közepe	2007. febr. vége	2007. jún. vége
2006	2007. okt. 1. (2007. nov. 30.)	2007. dec. közepe	2008. febr. vége	2008. jún. vége
2007	2008. okt. 1. (2008. nov. 30.)	2008. dec. közepe	2009. febr. vége	2009. jún. vége
2008	2009. okt. 1. (2009. nov. 30.)	2009. dec. közepe	2010. febr. vége	2010. jún. vége

2.10.2. Longitudinális adatok

A longitudinális adatokat tartalmazó, N. évig begyűjtött mikroadatfájlokat az N+2. év júliusának végéig kell tudományos célokra elérhetővé tenni. Magyarországra az alábbi határidők vonatkoznak:

¹ A továbbításnak november vége előtt kell megtörténnie, de ez ellentmondásba kerül az Eurostathoz való adatküldés kivételeivel. Emiatt azok az adatok, amelyek november végén érkeznek meg az Eurostathoz, csak akkor vehetők számba, ha teljesen hibátlanok.

A longitudinális adatok továbbításának és megjelentetésének dátumai

A felvétel éve	Az adatküldés határideje	Vonatkozási időszak	A mikroadat megjelentetése
<i>N</i>	<ul style="list-style-type: none"> Lehetőleg 15 hónappal az adatgyűjtés befejezése után <i>N</i>+2. év március 31. 	<i>N</i> -3, <i>N</i> -2, <i>N</i> -1, <i>N</i>	<i>N</i> +2. év júliusának vége
2006	2008. márc. 31.	2005, 2006	2008. júl. vége
2007	2009. márc. 31.	2005, 2006, 2007	2009. júl. vége
2008	2010. márc. 31.	2005, 2006, 2007, 2008	2010. júl. vége
2009	2011. márc. 31.	2006, 2007, 2008, 2009	2011. júl. vége

2.10.3. Az elküldendő adatállomány

Rotációs panel négy almintával

Magyarország négy almintából álló rotációs panelt használ. Az adatállomány kiküldésénél az *N*+2. évben nemcsak az *N*. évig négyéves időtartamot magában foglaló rotációs almintát kell továbbítani a Bizottságnak (Eurostat), hanem az éppen aktuális rövidebb időtartamú (3 éves és 2 éves) rotációs almintákat is. Így a Bizottság (Eurostat) évente a 4 almintából hármat kap meg, amelyek az adatküldés harmadik évétől egy 2, egy 3, illetve egy 4 éves panelt tartalmaznak. Az almintákat minden évben együtt kell továbbítani. Minden egyes almintában frissíteni kell a korábbi évek adatait, a longitudinális ellenőrzéseknek megfelelően.

A 3a–3e táblázatok Magyarország esetét illusztrálják, ahol a felvétel 2005-ben indult.

3a. táblázat Az Eurostathoz 2008-ban elküldendő alminták

A felmérés éve	Első almintá	Második almintá	Harmadik almintá	Negyedik almintá	Első' almintá	Második' almintá	Harmadik' almintá	Negyedik' almintá
2005								
2006								
2007								
2008								
2009								
2010								

	Elküldendő almintá
	Nem elküldendő almintá, mert nem ölel fel legalább két évet

3b. táblázat Az Eurostathoz 2009-ban elküldendő alminták

A felmérés éve	Első alminta	Második alminta	Harmadik alminta	Negyedik alminta	Első' alminta	Második' alminta	Harmadik' alminta	Negyedik' alminta
2005								
2006								
2007								
2008								
2009								
2010								

	Elküldendő almintá
	Nem elküldendő almintá, mert nem ölel fel legalább két évet

3c. táblázat Az Eurostathoz 2010-ban elküldendő alminták

A felmérés éve	Első alminta	Második alminta	Harmadik alminta	Negyedik alminta	Első' alminta	Második' alminta	Harmadik' alminta	Negyedik' alminta
2005								
2006								
2007								
2008								
2009								
2010								

	Elküldendő almintá
	Nem elküldendő almintá, mert nem ölel fel legalább két évet

3d. táblázat Az Eurostathoz 2011-ben elküldendő alminták

A felmérés éve		Negyedik alminta	Első' alminta	Második' alminta	Harmadik' alminta	Negyedik' alminta	Első" alminta	Második" alminta
2005								
2006								
2007								
2008								
2009								
2010								

	Elküldendő almintá
	Nem elküldendő almintá, mert nem ölel fel legalább két évet

3e. táblázat Az Eurostathoz 2012-ban elküldendő alminták

A felmérés éve		Negyedik alminta	Első' alminta	Második' alminta	Harma- dik' alminta	Negye- dik' alminta	Első'' alminta	Második'' alminta
2005								
2006								
2007								
2008								
2009								
2010								

	Elküldendő almintá
	Nem elküldendő almintá, mert nem ölel fel legalább két évet

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Alapvető mutatók (laekeni indikátorok)

Az Európai Unió Szociális Védelmi Bizottsága (Social Protection Committee) 2001. decemberi laekeni ülésén fogadta el azt a 18 közös statisztikai indikátort, amely a szegénység és társadalmi kirekesztettség elleni küzdelemben elért eredmények mérésére szolgál és emellett a nemzetközi összehasonlíthatóságot is biztosítja. A laekeni indikátorok a társadalmi befogadást és egyenlőtlenséget négy dimenzió mentén vizsgálják, ezek a jövedelmi szegénység, a foglalkoztatottság, az egészségi állapot és az oktatás. Az indikátorokon belül megkülönböztetünk elsődleges és másodlagos indikátorokat, emellett a tagországok kidolgozhatják a harmadlagos indikátorok körét is, amely nem a nemzetközi összehasonlítás, hanem a hazai sajátosságok leírására szolgál.

Az elsődleges és a másodlagos laekeni indikátorok

Sorszám	Megnevezés	Tartalom, bontás
Elsődleges indikátorok		
1.	Szegénységi arány (társadalmi juttatások után)	A medián-ekvivalensjövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő személyek aránya.
1/a.	Szegénységi arány kor és nem szerint	A medián-ekvivalensjövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő személyek aránya. Korcsoportok: 0–15, 16–24, 25–49, 50–64, 65– éves. Nemek szerinti bontás minden korcsoportban és összesen.

Az elsődleges és a másodlagos laekeni indikátorok* tartalmi leírása (folytatás)

Sorszám	Megnevezés	Tartalom, bontás
Elsődleges indikátorok		
1/b.	Szegénységi arány a legjellemzőbb gazdasági aktivitás és nem szerint	A medián-ekvivalensjövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő 16 éven felüli személyek aránya. Legjellemzőbb aktivitási státusok: 1. alkalmazott, 2. vállalkozó, 3. munkanélküli, 4. nyugdíjas, 5. egyéb inaktív. Nemek szerinti bontás minden korcsoportban és összesen.
1/c.	Szegénységi arány a háztartás típusa szerint	A medián-ekvivalensjövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő személyek aránya. 1. Egyszemélyes háztartás, 30 év alatt 2. Egyszemélyes háztartás, 30–64 éves 3. Egyszemélyes háztartás, 65– éves 4. Két felnőtt, gyermek nélkül, legalább az egyik 65– éves 5. Két felnőtt, gyermek nélkül, mindkettő –65 éves 6. Egyéb gyermek nélküli háztartások 7. Egy felnőtt, gyermek(ek)kel 8. Két felnőtt, 1 gyermekkel 9. Két felnőtt, 2 gyermekkel 10. Két felnőtt, 3 vagy több gyermekkel 11. Egyéb gyermekes háztartások 12. Összesen
1/d.	Szegénységi arány a lakáshasználat jogcíme szerint	A medián-ekvivalensjövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő személyek aránya. 1. Tulajdonos 2. Bérlő 3. Összesen
1/e.	A szegénységi küszöb értéke (illusztratív érték)	A medián-ekvivalensjövedelem 60%-a vásárlóerőparitáson kifejezve, euróban és nemzeti valutában: 1. Egyszemélyes háztartás 2. Két felnőtt, két gyermekkel

Az elsődleges és a másodlagos laekeni indikátorok* tartalmi leírása (folytatás)

Sorszám	Megnevezés	Tartalom, bontás
Elsődleges indikátorok		
2.	A jövedelemeloszlás egyenlőtlensége (S80/S20 jövedelmi ötödök aránya)	S80/S20: Az ekvivalens jövedelmek eloszlásában a felső 20% és alsó 20% jövedelmeinek hányadosa.
3.	A tartós szegénység aránya kor és nem szerint (medián 60%-a)	Olyan személyek arány, akik a medián-ekvivalens-jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élnek n évben, és legalább két másik évben $n-1$, $n-2$, $n-3$ évek közül. Nemek szerinti bontásban és összesen.
4.	Relatív szegénységi rés	A szegények mediánjövedelmének és a szegénységi küszöbnek a különbsége a szegénységi küszöb %-ában kifejezve. Nemek szerinti bontásban és összesen.
5.	Regionális kohézió	Regionális munkanélküliségi ráták relatív szórása NUTS2 szinten
6.	Tartós munkanélküliségi ráta	A tartósan munkanélküliek (12 hónapnál tartósabban munkanélküli, ILO-definíció) száma az aktív népesség létszámához viszonyítva. Nemek szerinti bontásban és összesen.
7.	A foglalkoztatott nélküli háztartásban élők aránya	A dolgozó nélküli háztartásban élő 0–65 (0–60) éves személyek aránya. Viszonyítási alapul az összes háztartásban élő személyek szolgálnak, kivéve azok, ahol minden háztartástag: 18 évnél fiatalabb, 18–24 éves tanuló vagy inaktív, 65 (60) évesnél idősebb és nem dolgozik.
8.	Korai iskolaelhagyók aránya	A 18–24 éves népességből a legfeljebb ISCED2 szintű (alapfokú) iskolai végzettséggel rendelkező és jelenleg nem tanulók aránya. Nemek szerinti bontásban és összesen.
9.	Születéskor várható élettartam	Az ember által várhatóan leélt évek száma, 0 éves kortól számítva, nők és férfiak esetében külön-külön.
10.	Szubjektív egészségi állapot jövedelem szerint	Az ekvivalens jövedelmek alapján a legalsó és legfelső kvintilisbe eső 16 éven felüli személyek között a saját egészségi állapotukat rossznak vagy nagyon rossznak (WHO-definíció) minősítők arányának hányadosa. Nemek szerinti bontásban és összesen.

Az elsődleges és a másodlagos laekeni indikátorok* tartalmi leírása (folytatás)

Sorszám	Megnevezés	Tartalom, bontás
Másodlagos indikátorok		
11.	A különböző szegénységi küszöbök alatt élők (a medián 40, 50, 70%-a alatt) aránya	A medián-ekvivalensjövedelem 40%-ánál, 50%-ánál és 70%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élő személyek aránya.
12.	A szegénységi arány időbeli alakulása (időben állandó szegénységi küszöb alkalmazásával)	Kiindulási év: ECHP 1995 1. Relatív szegénységi ráta 1997-ben (= 1. indikátor) 2. Relatív szegénységi ráta 1995-ben az 1994/96-os inflációs rátával szorozva.
13.	Társadalmi juttatások nélküli szegénységi arány kor és nem szerint	Relatív szegénységi ráta, a jövedelem következő számítási módja mellett: 1. Jövedelem a szociális transzferek nélkül 2. Jövedelem az öregségi és özvegyi nyugdíjakkal 3. Jövedelem az összes szociális transzferrel (meg egyezik az 1. sorszámú indikátorral).
14.	A jövedelmi eloszlás egyenlőtlensége: Gini-mutató	A jövedelme szerint sorba rendezett népesség kumulatív népességi arányának és kumulatív jövedelmi részarányának viszonyát kifejező mutató.
15.	Tartós szegénységi arány kor és nem szerint (a medián 50%-a)	Olyan személyek aránya, akik a medián-ekvivalens-jövedelem 50%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkező háztartásokban élnek n évben, és legalább két másik évben $n-1$, $n-2$, $n-3$ évek közül. Nemek szerint bontásban és összesen.
16.	A tartósan munkanélküliek aránya	A tartósan munkanélküliek (12 hónapnál tartósabban munkanélküli, ILO-definíció) száma a munkanélküliek létszámához viszonyítva. Nemek szerinti bontásban és összesen.
17.	Nagyon tartós munkanélküliségi ráta	A nagyon tartós munkanélküliek (24 hónapnál régebb óta munkanélküli, ILO-definíció) száma az aktív népesség létszámához viszonyítva. Nemek szerinti bontásban és összesen.
18.	Az alacsony képzettségű személyek aránya	ISCED2 (alapfokú végzettségű) vagy annál alacsonyabb szintű iskolai végzettséggel rendelkező felnőttek aránya korcsoportonként (25–34, 35–44, 45–54, 55–64). Nemek szerinti bontásban és összesen.

* Az árnyékolással nem kiemelt indikátorok a jövedelmi típusú laekeni indikátorok.

A jövedelmi típusú indikátorok az EU-SILC felvételtől, a többi a nemzetközi összehasonlítást szintén lehetővé tevő munkaerő-felmérésből (Labor Force Survey) és egyéb, az Eurostatnál meglévő (pl. demográfiai) adatokból származnak.

A laekeni indikátorok alapján 2004-et követően kialakításra kerültek az ún. nyugdíjasindikátorok az Európai Társadalmi Védelmi Bizottság (Social Protection

Committee) mellett működő indikátor-alcsoport javaslata szerint, melyekre az egyre öregedő Európában fokozott igény mutatkozik. Ez elsősorban az indikátorok megfelelő korcsoportok szerinti megadását jelenti.

Jelenleg a fő kihívást a gyermekszegénység mérésére szolgáló indikátorok kialakítása képezi, mivel a gyermekszegénység csökkentése az országok jelentős részénél kiemelt cél.

Új elem a szegénységi arány munkaintenzitás és aktivitás szerinti megadása. Az előbbi azt méri, hogy a munkaképes korú háztartástagok az elméletileg lehetséges időkeretből mennyit (hány hónapot) töltöttek el foglalkoztatottként.

Kisebb bővítés történt a lakáshasználati jogcímnél is, a tulajdonosoknál elkülönítették a jelzáloggal terhelt, illetve a jelzálog nélküli lakásokat. A jelzáloggal terhelt lakásoknál ugyanis fizetési elmaradás esetén fennáll az azonnali kilakoltatás veszélye.

2. sz. melléklet Az Európai Parlament és a Tanács 1177/2003/EK rendelete

(2003. június 16.)

Vonatkozó tanácsi rendelet (hivatalos fordítás)

a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztikáról (EU-SILC)

(EGT-vonatkozású szöveg)

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 285. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel a Bizottság javaslataira [1],

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére [2],

a Szerződés 251. cikkében [3] megállapított eljárásnak megfelelően,

mivel:

(1) A Bizottságnak – a számára különösen a 2000 márciusában, 2000 decemberében, 2001 márciusában, illetve 2001 decemberében megrendezett liszszaboni, nizzai, stockholmi és laekeni európai tanácsi ülést követően kijelölt feladatok ellátása érdekében – folyamatos tájékoztatást kell kapnia a tagállamokon belüli jövedelemeloszlásról, valamint a szegénység és társadalmi kirekesztés szintjéről és összetételéről.

(2) A társadalomba való beilleszkedés területén végzendő koordináció újfajta, nyitott módszere, valamint az éves összefoglaló jelentéshez elkészítendő szerkezeti mutatók – a tagállamok közötti megbízható és megfelelő összehasonlítás érdekében – növelik a jövedelem megoszlására, valamint a szegénység és társadalmi kirekesztés szintjére és összetételére vonatkozó összehasonlítható és aktuális keresztmetszeti, valamint longitudinális adatok szükségességét.

(3) A tagállamok társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet szolgáló együttműködése ösztönzésére szolgáló közösségi cselekvési programról szóló, 2001. december 7-i 50/2002/EK európai parlamenti és tanácsi határozat [4] a "társadalmi kirekesztés elemzéséről" szóló 1. intézkedési terület 1.2. intézkedése alapján megalkotta az összehasonlítható statisztikai adatok gyűjtésére és terjesztésre vonatkozó intézkedések finanszírozásához és különösen a szegénység és társadalmi kirekesztés felméréseinek és elemzésének támogatásához szükséges feltételeket.

(4) A jövedelemmel, szegénységgel és társadalmi kirekesztéssel kapcsolatos helyzet felméréseinek legjobb módszere a harmonizált módszereket és meghatározásokat alkalmazó közösségi statisztikák készítése. Egyes tagállamoknak további időre lehet szükségük ahhoz, hogy rendszereiket hozzáigazítsák ezekhez a harmonizált módszerekhez és meghatározásokhoz.

(5) Ahhoz, hogy a statisztikák kellően tükrözzék a jövedelemmegoszlásnak, valamint a szegénység és társadalmi kirekesztés szintjének és összetételének változásait, azokat évente frissíteni szükséges.

(6) A legfontosabb társadalmi témájú kérdések, különösen az egyedi kutatást igénylő új kérdések vizsgálatához a Közösségnek a háztartások és egyének szintjén keresztmetszeti és longitudinális mikroadatokra van szüksége.

(7) Elsőbbséget kell biztosítani a jövedelmekre, a szegénységre és a társadalmi kirekesztésre vonatkozó aktuális és összehasonlítható éves keresztmetszeti adatok elkészítésének.

(8) Ösztönözni kell az adatforrások, különösen a meglévő nemzeti adatforrások akár felmérési, akár nyilvántartási célú felhasználásának rugalmasságát, valamint a nemzeti mintavételi tervek készítését, és támogatni kell az új adatforrás(ok)nak a nemzeti statisztikai rendszerekbe való beillesztését.

(9) A bizalmas adatokhoz való tudományos célú hozzáférés tekintetében a közösségi statisztikáról szóló 322/97/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló, 2002. május 17-i 831/2002/EK bizottsági rendelet [5] – annak érdekében, hogy tudományos célra statisztikai következtetéseket lehessen levonni – megteremtette azokat a feltételeket, amelyek értelmében a közösségi hatóságok részére átadott bizalmas adatokhoz hozzáférés biztosítható.

(10) A közösségi statisztikák elkészítésére a közösségi statisztikákról szóló, 1997. február 17-i 322/97/EK tanácsi rendeletben [6] megállapított szabályok vonatkoznak.

(11) Az e rendelet végrehajtásához szükséges intézkedéseket a Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 1999. június 28-i 1999/468/EK tanácsi határozattal [7] összhangban kell elfogadni.

(12) A statisztikai programbizottsággal (SPB) a 89/382/EGK, Euratom tanácsi határozat [8] 3. cikkével összhangban konzultációra került sor, ELFOGADTA EZT A RENDELETET:

1. cikk

Cél

E rendelet célja egységes keret létrehozása a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó, a nemzeti és európai szintű jövedelmekre, valamint a szegénység és társadalmi kirekesztés szintjére és összetételére vonatkozó összehasonlítható és aktuális keresztmetszeti és longitudinális adatokat felölelő közösségi statisztikák (a továbbiakban: EU-SILC) módszeres előállításához.

Alapvető célkitűzés az adatok tagállamok közötti összehasonlíthatósága, amelyet az EU-SILC adatgyűjtésének kezdetétől a tagállamok és az Eurostat közötti szoros együttműködésben végzett módszertani tanulmányok készítésével kell megvalósítani.

2. cikk

Fogalommeghatározások

E rendelet alkalmazásában:

- a) "közösségi statisztikák": a 322/97/EK rendelet 2. cikkében meghatározottak szerint értendő;
- b) "statisztikák előállítása": a 322/97/EK rendelet 2. cikkében meghatározottak szerint értendő;
- c) "a felmérés éve": az az év, amelyben a felvételt, illetve annak nagyobb részét végzik;
- d) "a terepmunka időszaka": az az időszak, amely alatt a felmérés folyik;
- e) "referencia-időszak": az az időszak, amelyre egy bizonyos információ vonatkozik;
- f) "magánháztartás": egy egyedül élő személy vagy ugyanabban a magánlakásban együtt élő olyan egyének csoportja, akik megosztják a kiadásokat, és ezen belül közösen biztosítják a létfenntartáshoz szükséges eszközöket;
- g) "keresztmetszeti adatok": adott időpontra vagy meghatározott időszakra vonatkozó adatok. A keresztmetszeti adatok rotációs mintával vagy anélkül végzett keresztmetszeti felméréssel, vagy tiszta panelvizsgálattal nyerhetők (feltéve, hogy a keresztmetszeti reprezentativitás biztosított); az ilyen adatok nyilvántartási adatokkal (egyénekről, háztartásokról vagy lakóhelyekről egységszintű közigazgatási vagy statisztikai nyilvántartásból összeállított adatok) is kombinálhatók;
- h) "longitudinális adatok": meghatározott időközönként megfigyelt, az egyén szintjén bizonyos időintervallum alatt bekövetkezett változásokra vonatkozó adatok. A longitudinális adatok származhatnak rotációs mintával végzett keresztmetszeti mérésből, ahol a már kiválasztott egyéneket kísérik figyelemmel, vagy pedig tiszta panelvizsgálatból; ez nyilvántartási adatokkal is kombinálható;
- i) "mintaszemélyek": a longitudinális vizsgálat első hullámában mintába kiválasztott egyének. Ez a minta vagy a kiindulási háztartási mintához tartozó összes személyből áll, vagy személyi minta esetén a személyek egy reprezentatív mintája alkotja;
- j) "elsődleges célterületek": olyan témák területe, amelyekre vonatkozóan évente kell adatokat gyűjteni;
- k) "másodlagos célterületek": olyan témák területe, amelyekre vonatkozóan négyévente vagy annál ritkábban kell adatokat gyűjteni;
- l) "bruttó jövedelem": a háztartás által egy meghatározott "jövedelmi referencia-időszak" alatt realizált monetáris és nem monetáris jellegű jövedelmek összessége a személyi jövedelemadó, a vagyoni típusú adók, a munkavállalók, önálló vállalkozók és munkanélküliek (adott esetben) kötelező társadalombiztosítási járulékaiknak, valamint a munkáltatók társadalombiztosítási hozzájárulásainak levonása előtt, azonban a háztartások közötti transzferek beszámításával;
- m) "rendelkezésre álló jövedelem": bruttó jövedelem a személyi jövedelemadó, a rendszeres vagyoni típusú adók, a munkavállalók, önálló vállalkozók és a munkanélküliek (adott esetben) kötelező társadalombiztosítási járulékaiknak, a munkáltatók társada-

lombbiztosítási hozzájárulásainak, valamint a háztartások közötti transzferek levonásával.

3. cikk

Hatály

Az EU-SILC hatálya a jövedelmekre, a szegénységre, a társadalmi kirekesztésre és az egyéb, életkörülményekre vonatkozó keresztmetszeti adatokra, valamint a jövedelmekre, a munkaerőre és a társadalmi kirekesztés korlátozott számú, nem monetáris jellegű mutatójára korlátozódó longitudinális adatokra terjed ki.

4. cikk

Időbeli vonatkozások

(1) A keresztmetszeti és longitudinális adatokat 2004-től kezdődően évente kell nyújtani. Az adatgyűjtés időzítésének a tagállamokban lehetőség szerint azonosnak kell lennie minden évben.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően Németország, Hollandia és az Egyesült Királyság az éves keresztmetszeti és longitudinális adatfelvételt kivételképpen 2005-ben kezdheti el. Ez abban az esetben alkalmazható, ha ezek a tagállamok 2004-re összehasonlítható adatokat szolgáltatnak azon egységes európai uniós keresztmetszeti mutatók meghatározásához, amelyeket a Tanács a nyílt koordinációs módszerrel összefüggésben 2003 előtt fogadott el, és amelyek az EU-SILC okmánya alapján származtathatók.

(3) A jövedelmi referencia-időszak 12 hónap. Ez lehet egy rögzített 12 hónapos időszak (mint például az előző naptári vagy adóév) vagy egy mozgó 12 hónapos időszak (mint például az adatfelvételt megelőző 12 hónap), vagy pedig egy, a korábbiakkal összehasonlítható referencia-időszakon is alapulhat.

(4) Ha rögzített jövedelmi referencia-időszakot alkalmaznak, a jövedelmek és az aktuális változók közötti időeltolódás minimalizálása érdekében a terepmunkát a jövedelmi referencia-időszakhoz vagy az adóbevallási időszakhoz a lehető legközelebb eső korlátozott időszakon keresztül kell elvégezni.

5. cikk

Az adatok jellemzői

(1) Annak érdekében, hogy a háztartások és személyek szintjén, és különösen a legfontosabb, új és egyedi kutatást igénylő társadalmi témájú kérdések vizsgálata során többdimenziós elemzést lehessen készíteni, a keresztmetszeti komponensen belül a háztartásokra és az egyénekre vonatkozó valamennyi adatnak egymással összekapcsolhatónak kell lennie.

Ugyanígy a háztartásokra és az egyénekre vonatkozó valamennyi adatnak a longitudinális komponensen belül is egymással összekapcsolhatónak kell lennie.

A longitudinális mikroadatoknak nem kell összekapcsolhatónak lenniük a keresztmetszeti mikroadatokkal.

A longitudinális komponens legalább négy évet fog át.

(2) A válaszadási terhek csökkentése, a jövedelemimputálási eljárások segítése és az adatminőség vizsgálata érdekében a nemzeti hatóságoknak a 322/97/EK rendelettel összhangban hozzáféréssel kell rendelkezniük a vonatkozó adminisztratív adatforrásokhoz.

6. cikk

Szükséges adatok

(1) Az elsődleges célterületeket, valamint a megfelelő keresztmetszeti és longitudinális komponensek által lefedett referencia-időszakokat az I. melléklet határozza meg.

(2) A másodlagos célterületek 2005-től kezdve minden évben csak a keresztmetszeti komponensben szerepelnek. Ezeket a 14. cikk (2) bekezdésében említett eljárásnak megfelelően kell meghatározni. Minden egyes évben le kell fedni egy másodlagos területet.

7. cikk

Adatgyűjtési egység

(1) Az EU-SILC keretében a referencianépességet az összes magánháztartás, valamint azoknak az adatgyűjtés időpontjában a tagállam területén élő tagjai alkotják.

(2) A legfontosabb adatok a következőkre vonatkoznak:

a) a magánháztartások, ezen belül a háztartás mérete, összetételére, valamint az adott időpontban ott élő tagjainak fő jellemzőire vonatkozó adatok;

b) 16. életévet betöltött személyek.

(3) Az adatgyűjtési egységet, valamint a háztartásra és egyénekre vonatkozó információgyűjtés módját az I. melléklet határozza meg.

8. cikk

Mintavételi és követési szabályok

(1) A keresztmetszeti és longitudinális adatoknak országosan reprezentatív valószínűségi mintákon kell alapulniuk.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően Németország első alkalommal a 2008. évre vonatkozóan szolgáltat országos szintű reprezentatív valószínűségi mintán alapuló keresztmetszeti adatokat. Németország a 2005. évre olyan adatokat szolgáltat, amelyek 25 %-a valószínűségi mintavételen, 75 %-a pedig kvóta szerinti mintákon alapszik, amely utóbbi vizsgálati módszert fokozatosan véletlenszerű kiválasztási módszerrel kell felváltani, oly módon, hogy 2008-ra teljes mértékben reprezentatív valószínűségi mintavételt érjenek el.

A longitudinális komponens tekintetében Németország 2006-ra a longitudinális adatok egyharmadát (a 2005. és 2006. évre vonatkozó adatok) valószínűségi mintavétel alapján, kétharmadát pedig kvóta szerinti minták alapján szolgáltatja. A 2007. év tekintetében a 2005., 2006. és 2007. évre vonatkozó longitudinális adatok felének valószínűségi mintavételen, a másik felének pedig kvóta szerinti mintákon kell alapulnia. 2007 után valamennyi longitudinális adatnak valószínűségi mintavételen kell alapulnia.

(3) A longitudinális komponens keretében a kiindulási mintában szereplő egyéneket, vagyis a mintaszemélyeket, a panel teljes időtartama alatt figyelemmel kísérik. Minden olyan mintaszemélyt, aki az ország határain belül más magánháztartásba költözött át, a 14. cikk (2) bekezdésében említett eljárás alapján meghatározandó követési szabályokkal és eljárásokkal összhangban az új lakóhelyre is követni kell.

9. cikk

Mintaméretek

(1) A különféle statisztikai és gyakorlati szempontok, valamint a legkritikusabb változók pontossági követelményei alapján elkészített minimum effektív mintanagyságot, amelyet a megvalósuló mintának el kell érniük, a II. melléklet táblázata mutatja be.

(2) A longitudinális komponens mintamérete – bármely egymást követő évpár tekintetében – olyan, az első évben sikerrel megkérdezett háztartások számára vonatkozik, amelyekben a 16. életévüket betöltött tagok mindegyikét vagy legalább többségét mindkét évben sikerrel kérdezték ki.

(3) A jövedelmekre és egyéb adatokra közigazgatási nyilvántartásokat felhasználó tagállamok az adatfelvétel során a teljes háztartásokból álló minta helyett személyekből álló mintát használhatnak. A részletes adatfelvételnek alávetni kívánt, 16. életévüket betöltött személyek száma tekintetében a legkisebb érvényes mintaméretnek a II. melléklet táblázatának 3. és 4. oszlopában feltüntetett számadat 75 %-át kell venni, a keresztmetszeti és longitudinális komponensre értelemszerűen vonatkoztatva.

A háztartásokra és azok összes tagjára vonatkozó jövedelmi és egyéb adatokat természetesen ekkor is be kell gyűjteni az összes kiválasztott alany háztartásaiban.

10. cikk

Adattovábbítás

(1) A tagállamok mikroadat-állományok formájában továbbítják a Bizottságnak (Eurostatnak) azokat a súlyozott keresztmetszeti és longitudinális adatokat, amelyeket teljes mértékben ellenőriztek, összeállítottak és a jövedelmek tekintetében imputáltak.

A tagállamok az adatokat a 14. cikk (2) bekezdésében említett eljárással összhangban elfogadandó, megfelelő technikai formátumnak megfelelő elektronikus formában továbbítják.

(2) A keresztmetszeti komponens tekintetében a tagállamok az N. vizsgálati évre vonatkozó mikroadat-állományokat lehetőleg az adatgyűjtés befejezésétől számított 11 hónapon belül továbbítják a Bizottságnak (Eurostatnak). A mikroadatok Eurostat részére történő továbbításának legvégső határideje november 30-a (N + 1. év) azon tagállamok számára, amelyekben az adatokat N. év végén vagy folyamatos felmérés, vagy nyilvántartások útján gyűjtik, más tagállamok számára pedig október 1-je (N + 1. év).

A tagállamok a mikroadat-állományokkal együtt az N. évi keresztmetszeti mintán alapuló társadalmi

kohéziós mutatókat is továbbítanak, amely az Európai Tanácsnak szóló (N + 2. évi) éves tavaszi jelentés részét képezi.

Az egységes európai uniós keresztmetszeti mutatókra vonatkozó összehasonlító adatok továbbítására az adattovábbításra vonatkozó időpontokat kell alkalmazni azon tagállamok esetében is, amelyek éves adatfelvételüket a 4. cikk (2) bekezdésének megfelelően 2004 után kezdik meg.

(3) A longitudinális komponens tekintetében a tagállamok az N. vizsgálati évig felvett mikroadat-állományokat lehetőleg a terepmunka befejezésétől számított 15 hónapon belül továbbítják a Bizottságnak (Eurostatnak). A mikroadatok Eurostat részére történő továbbításának kötelező határideje az EU-SILC második évétől kezdődően minden évben március vége (N + 2. év) lesz.

A nyomon követés módszerével összekapcsolt adatokra kiterjedő adatok első továbbítása az alábbiak szerint történik:

- azon tagállamok esetén, amelyek az éves adatfelvételt 2004-ben kezdik el, a 2004. és 2005. felmérési évre vonatkozó adatok továbbítására 2007. március végéig kerül sor,

- azon tagállamok esetén, amelyek az éves adatfelvételt 2005-ben kezdik el, a 2005. és 2006. felmérési évre vonatkozó adatok továbbítására 2008. március végéig kerül sor.

A következő adattovábbítás az első három vizsgálati évre, 2004–2006 közötti (illetve 2005–2007 közötti) időszakra terjed ki, és arra 2008., illetve 2009. március végéig kerül sor.

Ezt követően a longitudinális adatokat úgy kell szolgáltatni, hogy az a megelőző négy felmérési évre terjedjen ki (szükség esetén az előző kiadáshoz képest bekövetkezett módosításokkal).

11. cikk

Közzététel

A keresztmetszeti komponensre vonatkozóan a Bizottság (Eurostat) az N. év folyamán gyűjtött adatok alapján az N + 2. év június végéig közösségi szintű éves keresztmetszeti jelentést ad ki.

Azon tagállamok esetében, amelyek a 4. cikk (2) bekezdésével összhangban 2004 után kezdik el az éves adatgyűjtést, az egységes európai uniós keresztmetszeti mutatók a 2004. évre vonatkozó keresztmetszeti jelentés részét képezik.

2006-tól kezdve a keresztmetszeti jelentésnek tartalmaznia kell a 16. cikkben említett módszertani tanulmányok rendelkezésre álló eredményei is.

12. cikk

Tudományos célú hozzáférés az EU-SILC bizalmas adataihoz

(1) A közösségi hatóság (Eurostat) helyiségeiben tudományos célból, és a 831/2002/EK rendeletben megállapított feltételekkel hozzáférést biztosíthat a bizalmas adatokhoz, vagy az EU-SILC forrásából származó névtelen mikroadat-sorozatokat hozhat nyilvánosságra.

(2) A keresztmetszeti komponens tekintetében az N. év folyamán gyűjtött adatokra vonatkozó közösségi szintű mikroadat-állományokat az N + 2. év februárjának végéig rendelkezésre kell bocsátani tudományos célokra.

(3) A longitudinális komponens tekintetében az N. évig gyűjtött adatokra vonatkozó közösségi szintű mikroadat-állományokat az N + 2. év júliusának végéig rendelkezésre kell bocsátani tudományos célokra.

A longitudinális mikroadat-állományok első kibocsátása azon tagállamok esetében, amelyek az adatgyűjtést 2004-ben kezdik el, a 2004. és 2005. évre terjed ki, és arra 2007. július végéig kerül sor.

A 2008. júliusi második kiadás azon tagállamok esetében, amelyek az adatgyűjtést 2004-ben kezdik el, a 2004–2006 közötti időszakra, azon tagállamok esetében pedig, amelyek 2005-ben kezdik el az adatgyűjtést, a 2005. és 2006. évre terjed ki.

A 2009. júliusi harmadik kiadás azon tagállamok esetében, amelyek az adatgyűjtést 2004-ben kezdik el, a 2004–2007 közötti időszakra, azon tagállamok esetében pedig, amelyek 2005-ben kezdik el az adatgyűjtést, a 2005–2007 közötti időszakra terjed ki.

Ezt követően a júliusi kibocsátás azon legutolsó négy évre vonatkozó közösségi szintű longitudinális adatokra terjed ki, amelyek tekintetében adatok rendelkezésre állnak.

(4) A Tudományos Közösség által az N. év folyamán felvett adatokra vonatkozó keresztmetszeti mikroadat-állományok alapján készített jelentések az N + 2. év júliusa előtt nem terjeszthetők.

A tudományos közösség által az N. felmérési évre vonatkozó longitudinális mikroadat-állományok alapján készített jelentések az N + 3. év júliusa előtt nem terjeszthetők.

13. cikk

Finanszírozás

(1) Az adatgyűjtés első négy évére minden tagállam pénzügyi hozzájárulást kap a Közösségtől az ezzel kapcsolatos munka költségeinek fedezetére.

(2) Az (1) bekezdésben említett pénzügyi hozzájárulásra évenként juttatott előirányzatokat az éves költségvetési eljárás részeként kell meghatározni.

(3) Az egyes évekre rendelkezésre álló előirányzatokat a költségvetési hatóság biztosítja.

14. cikk

A bizottság

0(1) A Bizottságot a 89/382/EGK, Euratom határozattal létrehozott statisztikai programbizottság segíti.

(2) Ha erre a bekezdésre hivatkozás történik, az 1999/468/EK határozat 5. és 7. cikkét kell alkalmazni, tekintettel 8. cikkének rendelkezéseire.

Az 1999/468/EK határozat 5. cikkének (6) bekezdésében megállapított időszak három hónap.

(3) A bizottság elfogadja eljárási szabályzatát.

15. cikk

Végrehajtási intézkedések

(1) Az e rendelet végrehajtásához szükséges intézkedéseket, ideértve a gazdasági és műszaki változások figyelembevételére vonatkozó intézkedéseket, a 14. cikk (2) bekezdésében említett eljárással összhangban a felmérési év kezdete előtt legalább 12 hónappal meg kell hozni.

(2) Ezek az intézkedések a következőket érintik:

a) a keresztmetszeti komponens egyes területeibe bevonni kívánt elsődleges célváltozók listájának meghatározása és a longitudinális komponensben foglalt célváltozók, ezen belül a változók kódjainak részletezése, valamint az Eurostat részére történő adattovábbítás technikai formátuma;

b) mind a közbenső, mind a végső minőségi jelentések részletes tartalma;

c) a fogalommeghatározások és a fogalommeghatározások frissítése, és különösen a 2. cikk l) és m) pontjában megadott jövedelemfogalmak (beleértve a különböző komponensek bevonásának menetrendjét) átvétele;

d) a mintavételi szempontok, beleértve a követési szabályokat;

e) a terepmunka szempontjai és az imputálási eljárások;

f) a másodlagos célterületek és változók listája.

(3) Kivételképpen az e rendeletnek a 2004. évi adatgyűjtéssel kapcsolatos végrehajtásához szükséges gazdasági és műszaki változásokat figyelembe vevő intézkedéseket is tartalmazó intézkedések csak a (2) bekezdés a)–e) pontjára vonatkoznak, és azokat a felmérési év kezdete előtt legalább hat hónappal meg kell hozni.

(4) A keresztmetszeti komponens elsődleges és másodlagos célváltozóira vonatkozó adatfelvétel időtartama, beleértve a háztartások és egyének kikérdezését, átlagosan nem haladhatja meg az egy órát.

16. cikk

Jelentések és tanulmányok

(1) A tagállamok az N. évi keresztmetszeti komponens alapján az N + 1. év végére időközi minőségi jelentést készítenek az egységes európai uniós keresztmetszeti mutatókra vonatkozóan.

A tagállamok a belső pontosságra összpontosítva, az N + 2. év végéig minőségi zárójelentést készítenek, amely az N. felmérési év tekintetében a keresztmetszeti és longitudinális komponensre egyaránt kiterjed. A 2004. évi jelentés (azon tagállamok esetében, amelyek 2004-ben kezdik el az adatgyűjtést), valamint a 2005. évi jelentés (azon tagállamok esetében, amelyek 2005-ben kezdik el az adatgyűjtést) kivételképpen csak a keresztmetszeti komponensre terjed ki.

Az egységes fogalommeghatározásoktól való kisebb eltérések, például a magánháztartások és a jövedelmi referencia-időszak tekintetében megengedettek, feltéve hogy azok az összehasonlíthatóságot csak minimálisan érintik. Az összehasonlíthatóságra való hatásról a minőségi jelentésekben kell beszámolni.

(2) A Bizottság (Eurostat) az N. évi egységes európai uniós keresztmetszeti mutatókra vonatkozóan az N + 2. év végéig időközi összehasonlító minőségi jelentést készít.

A Bizottság (Eurostat) az N + 3. év június 30-ig összehasonlító minőségi zárójelentést készít, amely az N. felmérési év tekintetében mind a keresztmetszeti, mind a longitudinális komponensre kiterjed. A 2004. évi jelentés (azon tagállamok esetében, amelyek 2004-ben kezdik el az adatgyűjtést) és a 2005. évi jelentés (azon tagállamok esetében, amelyek 2005-ben kezdik el az adatgyűjtést) kivételképpen csak a keresztmetszeti komponensre terjed ki.

(3) A Bizottság legkésőbb 2007. december 31-ig jelentést küld az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az e rendelet alapján elvégzett munkáról.

(4) A Bizottság (Eurostat) 2004-től kezdve módszertani tanulmányokat szervez a felhasznált nemzeti adatforrások összehasonlíthatóságára gyakorolt hatás felmérése, valamint a követendő legjobb gyakorlat meghatározása érdekében. E tanulmányok eredményeit belefoglalják a (3) bekezdésében említett jelentésbe.

17. cikk

Hatálybalépés

Ez a rendelet az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetését követő 20. napon lép hatályba.

Ez a rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

Kelt Luxembourgban, 2003. június 16-án.

az Európai Parlament részéről

az elnök

P. Cox

a Tanács részéről

az elnök

G. Papandreou

[1] HL C 103. E, 2002.4.30., 198. o., valamint a 2002. november 15-i módosított javaslat.

[2] HL C 149., 2002.6.21., 24. o.

[3] Az Európai Parlament 2002. május 14-i véleménye (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé), a Tanács 2003. március 6-i közös álláspontja (HL C 107. E, 2003.5.6., 26. o.) és az Európai Parlament 2003. május 13-i határozata (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

[4] HL L 10., 2002.1.12., 1. o.

[5] HL L 133., 2002.5.18., 7. o.

[6] HL L 52., 1997.2.22., 1. o.

[7] HL L 184., 1999.7.17., 23. o.

[8] HL L 181., 1989.6.28., 47. o.

1. MELLÉKLET

A KERESZTMETSZETI KOMPONENS ALÁ TARTOZÓ ELSŐDLEGES TERÜLETEK ÉS A LONGITUDINÁLIS KOMPONENS ALÁ TARTOZÓ TERÜLETEK

1. Háztartásokkal kapcsolatos adatok

Egység (személyek vagy háztartások) | Adatgyűjtés módja | Tárgykörök | Területek | Referencia-időszak

| Keresztmetszeti (K) és/vagy longitudinális (H) terület |
Háztartás | A háztartás 16. életévét betöltött tagjaitól gyűjtött vagy nyilvántartásokból szerzett adatok | Alapadatok | Háztartásra vonatkozó alapadatok, ezen belül az urbanizáció foka | Aktuális időszak | K, H |
Jövedelem | Teljes háztartási jövedelem (bruttó és rendelkezésre álló) | Jövedelmi referencia-időszak | K, H |
Háztartási szintű bruttójövedelem-komponensek | Jövedelmi referencia-időszak | K, H |
Társadalmi kirekesztés | Lakással és nem lakással kapcsolatos hátralelékek | Utolsó 12 hónap | K, H |
Nem monetáris jellegű háztartási deprivációs mutatók, beleértve a megélhetési problémákat, az adósság mértékét és az alapvető létszükségleti cikkek kényszerű hiányát | Aktuális időszak | K, H |
Fizikai és szociális környezet | Aktuális időszak | K |
Munkaügyi adatok | Gyermekgondozás | Aktuális időszak | K |
Lakhatás | Lakástípus, lakáshasználati jogcím és lakhatási feltételek | Aktuális időszak | K, H |
A lakás kényelmi eszközei | Aktuális időszak | K |
Lakásfenntartási költségek | Aktuális időszak | K |
Egység (személyek vagy háztartások) | Adatfelvétel módja | Tárgykörök | Területek | Referencia-időszak | Keresztmetszeti (K) és/vagy longitudinális (H) terület | Minden 16 év alatti személy | A háztartás egy 16. életévét betöltött tagjától gyűjtött vagy nyilvántartásokból szerzett személyes adatok | Alapadatok | Demográfiai adatok | Aktuális időszak | K, H |
A háztartás korábbi tagjai | Demográfiai adatok | Jövedelmi referencia-időszak | H |
A háztartás összes 16. életévét betöltött tagja | A háztartás minden 16. életévét betöltött, az ideiglenesen távol lévő vagy cselekvőképtelen egyének helyett kivételesen meghatalmazott egyénektől gyűjtött vagy nyilvántartásokból szerzett személyes adatok | Jövedelmek | Bruttó személyi jövedelmek összesen és személyi szintű komponensek | Jövedelmi referencia-időszak | K, H |
Lehetőleg személyes kapcsolatfelvétellel, de rendes eljárásként elfogadható a meghatalmazás is vagy nyilvántartásokból történő adatfelvétel | Alapadatok | Személyes alapadatok | Aktuális időszak | K, H |
Demográfiai adatok | Aktuális időszak | K, H |
Oktatás | Oktatás, beleértve a legmagasabb ISCED szintet | Aktuális időszak | K, H |
Munkaügyi adatok | Munkaügyi alapadatok az aktuális tevékenységi helyzetről és az aktuális főállásról, beleértve a munkanélküli utolsó főállására vonatkozó adatokat | Aktuális időszak | K, H |
Alapadatok az aktuális tevékenységi helyzetről a jövedelmi referencia-időszak alatt | Aktuális időszak | K |
Az aktuális másod/harmad állásokban ledolgozott munkaórák száma összesen | Aktuális időszak | K |

Legalább egy 16. életévét betöltött háztartási tag (a kiválasztott alany) | Egyén(ek)től (kivételesen megbízottól) felvett személyes adatok (meghatalmazás kivételt képez) | Egészség | Egészség, beleértve az egészségi állapotot és a krónikus betegségeket vagy állapotot | Aktuális időszak | K, H |
Az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás | Elmúlt 12 hónap | K |
Munkaügyi adatok | Részletes munkaügyi adatok | Aktuális időszak | K, H |
Munkavégzési életrajz | Munkával töltött élet | H |
A tevékenységek időrendje | Jövedelmi referencia-időszak | H |

II. MELLÉKLET

Legkisebb érvényes mintaméretek

Megjegyzés:

A hivatkozás arra az érvényes mintaméretre vonatkozik, amely az előírt mintaméret akkor, ha a felmérés egyszerű véletlenszerű mintavétel alapján történt (tervezési hatás a "szegénységi kockázati ráta" nevű változó tekintetében = 1,0). A tényleges mintaméreteknek annnyival nagyobbaknak kell lenniük, amennyivel a mintavételi terv hatásai meghaladják az 1,0 értéket, és kompenzálniuk kell a válasz a bármilyen okból történő meg nem adásáért. A mintaméret továbbá azon érvényes háztartások számára utal, amelyek olyan háztartások, amelyekre vonatkozóan az összes vagy majdnem az összes szükséges információt megszerezték.

| Háztartás | Megkérdezni kívánt 16. életévét betöltött egyének |

Keresztirányú | Longitudinális | Keresztirányú | Longitudinális | 1 | 2 | 3 | 4 |

EU-tagállamok

Belgium | 4750 | 3500 | 8750 | 6500 |

Dánia | 4250 | 3250 | 7250 | 5500 |

Németország | 8250 | 6000 | 14500 | 10500 |

Görögország | 4750 | 3500 | 10000 | 7250 |

Spanyolország | 6500 | 5000 | 16000 | 12250 |

Franciaország | 7250 | 5500 | 13500 | 10250 |

Írország | 3750 | 2750 | 8000 | 6000 |

Olaszország | 7250 | 5500 | 15500 | 11750 |

Luxemburg | 3250 | 2500 | 6500 | 5000 |

Hollandia | 5000 | 3750 | 8750 | 6500 |

Ausztria | 4500 | 3250 | 8750 | 6250 |

Portugália | 4500 | 3250 | 10500 | 7500 |

Finnország | 4000 | 3000 | 6750 | 5000 |

Svédország | 4500 | 3500 | 7500 | 5750 |

Egyesült Királyság | 7500 | 5750 | 13750 | 10500 |

EU-tagállamok összesen | 80000 | 60000 | 156000 | 116500 |

Izland | 2250 | 1700 | 3750 | 2800 |

Norvégia | 3750 | 2750 | 6250 | 4650 |

Összesen, Izlanddal és Norvégiával együtt | 86000 | 64450 | 166000 | 123950 |

A KSH módszertani kiadványsorozataiban eddig megjelent kötetek

Nemzetközi Módszertani Füzetek

1. A polgári nemzeti jövedelemstatisztikák módszertana, 1956
2. A ráfordítás-kibocsátás (input-output) rendszer vázlatos ismertetése, 1957
3. A polgári beruházási statisztika egyes módszertani kérdései, 1959
4. Volumenindexek számítása tőkés országokban, 1959
5. Az életszínvonal nemzetközi összehasonlításánál alkalmazott mutatószámok kiválasztása, 1960
6. Az idényszerű változások mérésének és kiküszöbölésének statisztikai módszerei, 1964
7. A magyar népgazdaság M-1. statisztikai makromodellje, 1965
8. Szimuláció statisztikai makromodellekkel, 1966

Ökonometriai Füzetek

9. Szezonális kiigazítási eljárások összehasonlítása, 1968
10. Az időjárás és a mezőgazdasági termelési eredmények, 1968
11. Információelméleti mérőszámok alkalmazása a gazdasági elemzésben, 1970
12. Az M-4. modell: input-output összefüggéseket tartalmazó ökonometriai modell, 1973
13. Idősorok sztochasztikus modelljei, 1977
14. Az aggregáció problémája a gazdasági elemzésben, 1977
15. Bevezetés a spektrálanalízisbe, 1978
16. Termelési függvények a gazdasági elemzésben, 1979

Módszertani Füzetek

1. Az ágazati kapcsolatok mérlege (A dinamikai összehasonlítás problémái), 1966
2. A termelékenység dinamikájának mérése az iparban, 1967
3. A magyar háztartás-statisztikai megfigyelés, 1968
4. Az ipari termelés indexei, 1968
5. A népgazdasági energiamérleg, 1968
6. A külkereskedelmi áruforgalmi statisztika módszertana, 1969
7. Az ipariár-indexek számítási módszere, 1970
8. A piaciár-indexek számítási módszere, 1971
9. A népgazdasági mérlegrendszer módszertana, 1973
10. A külkereskedelmiár-statisztika módszere, 1972
11. A beruházásiár-indexek számítási módszere, 1972
12. A ráfordítások hatékonyságának mutatószámrendszere az iparban, 1973
13. A kiskereskedelmiár-statisztika módszere, 1974
14. Építőipariár-statisztika, 1975
15. Közhasználatú közlekedési statisztika, 1976
16. A magánkisipar értéki mutatóinak számítási módszere, 1976
17. A külkereskedelmiár-statisztika módszere, 1977
18. Az ipar gyártási ágainak rendszere, 1976

Statisztikai Módszertani Füzetek

1. Bevezetés az időszori módszerek gyakorlatába, 1982
2. Az állatállomány számbavételének módszere Magyarországon, 1982
3. A népességtovábbszámítás módszere, 1982
4. A piaci statisztika módszere, 1983
5. A nemzetközi idegenforgalom határstatisztikai megfigyelésének módszertana, 1983
6. Módszertan és esettanulmányok a regressziószámítás köréből, 1983

7. Egységes Lakossági Adatfelvételi Rendszer (ELAR), 1984
8. Az ipari rendelésállomány alakulásának statisztikai vizsgálati módszerei, 1984
9. A külkereskedelmi forgalom statisztikájának módszertana, 1984
10. A beruházás ár- és költségindexek számítási módszere, 1984
11. Az időmérleg-vizsgálat módszertana az 1976–77. évi felvétel alapján, 1985
12. Kereseti függvény meghatározásának módszere, 1985
13. A gépállomány korának, műszaki színvonalának és kapacitáskihasználásának mérési módszerei az iparban, 1985
14. A mezőgazdasági termelési érték számításának módszere, 1985
15. Az építőipariár-statisztikai módszertana, 1985
16. Többváltozós matematikai-statisztikai módszerek együttes alkalmazásának bemutatása egy esettanulmány segítségével, 1985
17. Az ipariár-indexek számítási módszere, 1985
18. A lakosság kereseti struktúrájának összehasonlító vizsgálata LES-, AIDS- és ROTTERDAM-modellekkel, 1985
19. A mezőgazdaságiár- és az erdőgazdálkodásiár-statisztika módszere, 1986
20. A magyar háztartás-statisztikai megfigyelés módszertana, 1986
21. A külkereskedelmiár-statisztika módszere, 1986
23. A környezetstatisztika módszertana (Az ENSZ környezetstatisztikai keretrendszere), 1986
24. Az ELAR-minta és az 1984. évi mikrocenzus mintájának kiválasztási eljárása, 1987
25. Az Ágazati Kapcsolatok Mérlege szerkesztésének és mutatórendszerének módszertana, 1987
26. Módszertani ajánlás az újszülött populáció vizsgálatára, a hátrányos helyzetet előidéző okok feltárására, 1987
27. A környezetstatisztika módszertana II. Az ENSZ EGB környezetstatisztikai osztályozásai, 1987
28. A környezetstatisztika módszertana III. (A területfelhasználási statisztika környezeti vonatkozásai. Finnország–Magyarország–Svédország), 1987
29. A környezetstatisztika módszertana IV. (A KGST környezet-statisztikai mutatószámrendszere.)
30. A kiskereskedelmiár-statisztika módszere, 1989
31. A kisipariár-statisztika módszertana, 1989
32. Árindexek mintavételi hibájának számítása; alkalmazás a kiskereskedelmiár-indexre, 1990
33. A hozzáadottérték-súlyozású ipari termelési index számításának módszertana, 1994
34. A külkereskedelmi statisztika módszertana, 1994
35. Iparstatisztika. Rövid távú mutatók: termelés, értékesítés, rendelésállomány, 1996
36. A külkereskedelmiár-index számításának módszertana, 1997
37. A háztartási költségvetési felvétel módszertana, 1997
38. A munkaerő-felmérés módszertana, 1998
39. A fogyasztóiár-statisztika módszere, 2000
40. Munkaerő-felmérés módszertana, 2002
41. A negyedéves bruttó hazai termék (GDP) számítási módszere Magyarországon, 2004
42. A K+F-statisztika módszertana, 2005
43. Szezonális kiigazítás, 2005
44. A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana, 2006
45. A kulturális statisztika módszertana és fogalmai, 2006
46. A munkaerő-felmérés módszertana, 2006
47. A háztartás és a család fogalma, 2006

- 48. Népeségcsoportosítások, népeségkategóriák, 2006
- 49. A külkereskedelmi termékforgalmi árstatisztika módszertana, 2007
- 50. Az EU-SILC módszertana, 2008